N°. 5. Donderdag 1 Februari 1906. 6de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 2.50
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **212 Riouwstraat**.
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of één gift in éèns schenken van f 100, zijn donateur(trice) (*Zie het inteekenbiljet op blz.* 12).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Ten bate der slachtoffers van den **Watersnood op Midden-Java** kwamen tot Woensdagmorgen 31 Januari de volgende giften in:

Van W. R. te 's-Gravenhage	f 60.—
Van mevr. K. — d. L. te 's-Gravenhage	- 250.—
Van Dr. K. W. v. G. te Baarn	- 10.—
Van »een oud-Indisch gast, die het streven waardeert van mej. Jansz en de familie van Emmerik uit Breda«	- 100.—
Van iemand, die van harte hoopt, dat het fonds voor de noodlijdende Javanen spoedig tot vele duizenden mag aangroeien te 's Gravenhage	- 100.—
Van N. N. (die als zij kon, garne veel meer zou geven)	5.—
Van J. T. (onder het motto: »*vele* kleintjes makenook een groote«	0 25
Van Mr. P. M. P. te 's Gravenhage	- 25.—
Van J. H. A. te Scheveningen	- 50.—
Te zamen	f 600.25

Bij het departement van Koloniën kwam sedert het telegrafisch bericht: »de schade in de residentiën Pekalongan en Madoera zijn weinig beteekenend." Gelukkig, want in onderscheidene deelen der Residentie Semarang hebben de overstroomingen waarlijk reeds te veel onheil en ellende teweeg gebracht, die niet spoedig te herstellen zullen zijn, al worden er, zooals eveneens in het draadbericht vermeld stond, door het bestuur en door particulieren hier en daar gelden verstrekt voor voeding en huisvesting der noodlijdende bevolking en tot inkoop van padi-zaailingen.« Er zullen zooals Mr. Abendnon, die de treurige toestand vroeger van nabij gezien heeft, terecht in ons vorig weekblad beschreef, nog heel wat zieken en zwakken te verplegen overblijven. De Europeesche particulieren in Indië die bijdragen kunnen afstaan, en dit dan ook telkens gul doen, zijn slechts gering in aantal vergeleken bij de vele slachtoffers van de ramp. Daarom rust ook op ons Nederlanders hier in het bizonder de plicht de helpende hand uit te steken. Wij hebben nu dadelijk telegrafisch f 900.— aan den Resident van Semarang overgemaakt en hopen dit spoedig te kunnen herhalen. Als ieder van zijn overvloed een kleinigheid afstaat, kunnen *vele* ongelukkigen geholpen worden. De ondergeteekenden doen daarom een herhaald beroep op de bekende Nederlandsche barmhartigheid:

N. van Zuylen-Tromp, *presidente.*
7a Heerengracht, den Haag.
G. A. Scherer, *vice-president.*
Laan. v. Meerdervoort 270.
G. P. H. H. Gonggrijp, *penningmeester.*
van Galenstraat 2.
L. P. F. Schimpf, *Secretaris.*
Theresiastraat 8.

De Opleiding tot Ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur.

(*Aangeboden.*)

Het vraagstuk van de opleiding van eene der belangrijkste groepen van koloniale ambtenaren, nl. die van het Binnenlandsch-Bestuur, is weer thans voor de zooveelste keer aan de orde. Daar van deze ambtenaren altijd gezegd wordt, dat zij een „keurkorps" vormen zal het niet onbescheiden zijn te beweren, dat zij behooren tot de academisch gevormde menschen, al is het ook niet tegen te spreken, dat zij vrijwel op den laagsten trap van academische vorming staan, zoowel ten gevolge van den vergeleken bij dien van alle andere zelfs technische studenten, korteren duur hunner studies, alsook wegens de weinig universitaire wijze van hun vorming en studie zelf, gevolg van verscheidene oorzaken. Mij is geen categorie van academisch gevormden bekend, met welker opleiding zoo lichtvaardig, zoo onwaardig, zoo onredelijk, zoo onrechtvaardig en minachtend grievend is gehaspeld en gesukkeld als met die van de ambtenaren van het B.B.

Neem welken studietak ook, bij alle vindt men de noodige stabiliteit, concentratie, goede leerkrachten, groote, althans betrekkelijk vrij ruime, geldmiddelen van Rijkswege; en waar het van Gemeentewege plaats vindt, zooals o.m. voor de gemeentelijke universiteit te Amsterdam, daar was dan toch de grootste en rijkste gemeente van het land in het spel en niet een obscuur plaatsje als Delft. Zie de faculteiten der hoogescholen, voor een groot deel eeuwenoud en de professoren dienaren des Rijks sinds het begin van het Koninkrijk; en daarmee weer in overeenstemming genoemde gemeentelijke universiteit in opbouw, hoofdverdeeling, studietijd, leerstof. Zie de terecht, echter helaas minstens 10 jaar te laat tot Hoogeschool verheven Polytechnische School te Delft; ook dit instituut sinds 1863 eene Rijksinstelling en sinds voortdurend groeiende als Middelbare Onderwijsinstelling; altijd van Rijkswege ruim van geldmiddelen voorzien en goed verzorgd om eindelijk overeenkomstig de ontzachelijke rol, die in ons moderne leven de techniek in hare tallooze vormen speelt, tot Hoogeschool te zijn verheven; de minimum-studietijd is dan ook voor de technici tot vijf jaar opgevoerd.

Neem de Marine; daarvoor bestaat sinds meer dan 50 jaren een speciaal instituut op dezelfde plaats, in dezelfde hand, nl. van het Rijk; neem van het Leger de genie, artillerie, cavallerie en een deel der infanterie voor Moederland en Koloniën, allen hebben ze eene Rijkspepinière van bijna 80 jaren oud te Breda; eerst in de laatste 10 jaren is er om bizondere redenen eene te Alkmaar bijgekomen.

Wat een treurig beeld van ongedurigheid en stelselloosheid, van onophoudelijke systeemwisseling levert daartegenover de opleiding van de Indische bestuursambtenaren op.

Waarom niet ook voor dat betrekkelijk kleine korps een Rijksinstituut bij uitsluiting zooals dat te Willemsoord voor de Marine? In plaats daarvan hebben wij gehad: opleiding van Rijkswege te Delft tegelijk met a.s. ingenieurs in de oude Delftsche academie tot 1863, dan Rijksopleiding te Leiden in connex met de Universiteit, gemeenteinstelling te Leiden tot 1891, te Delft hetzelfde tot 1899, dan „interregnum" op dit gebied en alleen Batavia als kweekschool nog in stand, en nu weer in Nederland Rijksopleiding te Leiden; aldus een halfslachtige toestand geschapen, noch visch, noch vleesch; in plaats van te Leiden gevestigde studenten, zooals men beoogde, bracht de practijk spoorstudenten; in plaats van meedoen als corpslid met het studentenleven te Leiden, waaraan zulk een vormende kracht wordt toegekend, is men geen of een zeer weinig actief lid van het corps en er slechts op uit om zoo spoedig mogelijk met succes examen te doen. Eene benepen broodstudie dus, niettegenstaande eene keuze werd gedaan door eene Commissie, welke eerst den graad van algemeene ontwikkeling der candidaten zou moeten beoordeelen.

De tegenwoordige toestand is dus al heel weinig bevredigend; vandaar dan ook, dat er nieuwe voorstellen aanhangig zijn om wederom in deze voor ons, koloniale mogendheid, zoo belangrijke materie, wijziging te brengen. Het is daarom zeker niet van belang ontbloot nog eens na te gaan, welke de gebreken van de heerschende regeling zijn, aan welke eischen er in onzen tijd door koloniale ambtenaren bij het begin hunner indiensttreding moet worden voldaan en hoe hieraan kan worden tegemoet gekomen en beantwoord, liefst uitsluitend van Rijkswege en ten laste der Nederlandsche Staatsbegrooting.

Zou het niet beter zijn geweest, indien men bij de opheffing van de zoogenaamde Indische Instelling te Delft tegelijkertijd ook die te Batavia, nl. de zoogenaamde afdeeling B. van het gymnasium aldaar, hadde opgeheven, hare beste leerkrachten naar Leiden overgebracht en verbonden aan een daar op te richten Rijks Koloniaal Instituut; aan eene inrichting van hooger onderwijs, zoo nauw mogelijk samenhangend met de Universiteit te Leiden, o.m. opdat een deel der aan dit Instituut werkzame leerkrachten tegelijk Universiteitsprofessoren of Lectoren zouden kunnen zijn, zooals indertijd ook het geval was, toen daar ter plaatse de bovengenoemde gemeente-instelling nog bestond. Te gemakkelijker zou dit dan alzoo kunnen zijn geregeld, waar beide, Universiteit en Instituut, Rijksinstellingen zijn en dit Instituut, aanvankelijk althans, worde beschouwd als eene uitbreiding van de faculteit der Letteren en Wijsbegeerte, speciaal voor Oostersche Taal-, Land- en Volkenkunde, Aard- en Aardrijkskunde, Dier- en Plantkunde; voorts van die der Rechtswetenschap voor Staats- en Mohammedaansch Recht, Staathuishoudkunde etc. Dit zijn allen vakken, die toch reeds aan de Universiteit eo ipso gedoceerd

worden; voorts had men van eenige eventueele nieuwe leerkrachten, speciaal voor het Instituut bestemd, ook partij kunnen trekken voor andere wetenschappelijke indologische studie.

Een tweede gewichtige reden, om het Instituut juist te Leiden te vestigen is, dat daar ook de a.s. Indische rechterlijke ambtenaren hunne speciale studie voor het Koloniaal examen na de promotie moeten voltooien, eene studie, voor een groot deel overeenkomende met die voor het examen der a.s. O.-I. bestuursambtenaren. Zeker is het van belang, dat deze beide categorieën van studeerende jongelieden aan het Leidsche studenten- en academieleven kunnen deelnemen en last not least ook bij hunne studies zeer veel profijt zouden kunnen trekken van de aanwezigheid der uitgebreide leerrijke ethnografische verzamelingen in de Rijksmusea daar ter plaatse opgeborgen.

Bij het vernemen van het woord „Instituut" zal men onwillekeurig denken aan het bekende Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde; dit had ik echter hierbij natuurlijk niet op het oog, al zouden er op den duur uit den aard der zaak ook vele punten van aanraking en vermoedelijk een nauwe verstandhouding tusschen deze twee „Instituten" ontstaan. Ik heb hierbij veelmeer gedacht aan de koloniale Instituten te Parijs, Berlijn en Weenen (Seminar für Orientalische Sprachen) belast met de vorming of perfectioneering der studies van bestuurs- of Consulaire ambtenaren, gezantschapstolken, juristen e.d., maar met volstrekt academisch karakter, in het kader en op het peil der hoogeschool staande. Dit „Instituut" in kwestie behoort m.i. te zijn eene koloniale academie. Er bestaan immers, en terecht, hoogescholen voor handel, landbouw, techniek, muziek, militaire en maritieme wetenschappen. Waar nu de vele koloniale wetenschappen bij deze vergeleken volstrekt niet de minderen zijn in belang, omvang en diepte, verdienen zij ook niet als asschepoetsers te worden behandeld.

Aan dit Koloniale Instituut nu zou, na eene voorafgaande strenge lichamelijke keuring voor administratieve en bestuursambtenaren de opleidingstijd drie jaren moeten bedragen met één propaedeutisch examen na het eerste jaar, en één na het derde, d.i. ongeveer zooals de regeling voor Delft nà 1891. Evenwel met de na te noemen verschillen:

a. Met het ouderwetsche en hoogst onwetenschappelijke dicteersysteem moet geheel gebroken, dit althans tot een minimum beperkt worden; voor elk vak kunnen òf de beste bestaande dictaten in druk worden uitgegeven òf goede handboeken als leiddraad worden genomen, zooals b.v. voor de aardrijkskunde het voortreffelijke in 1905 verschenen handboek van Dr. H. Blink: Nederlandsch Oost- en West-Indië, geografisch-ethnografisch en economisch beschreven. Over elk onderdeel worde aan het begin van elk hoofdstuk de speciale litteratuur aan de studenten medegedeeld; nog eenvoudiger is het evenwel, als deze in het handboek zelve staat opgegeven zooals zulks het geval is b.v. in de „Handleiding tot de kennis van het Mohammedaansche Recht door Dr. Th. W. Juynboll (1903). Gedicteerd worde alleen, wanneer op het handboek eene verbetering of aanvulling noodig is. Voor het overige is het aan den docent om door het levende woord zijn voordracht betreffende bizonderheden bij meer uitvoerige behandeling van speciale hoofdstukken het college aantrekkelijk en interessessant te maken, hetgeen wel veel inspannender, maar dan ook menschen-, geen papegaaienwerk is, zooals thans zoo menige hooggeleerde aan eene Universiteit in koude onverschilligheid jaar-in jaar-uit, volgens vastgesteld programma „afdraait". De voordracht zal daardoor grondiger worden, de student vermorst minder tijd en inspanning aan het imbécile opschrijven en kan, scherp luisterende, veel meer van de leerstof in zich opnemen. Ik geloof, dat het aldus mogelijk is, om meer te behandelen in minder tijd, dan volgens de thans veelal nog heerschende armzalige dicteersmethode.

Voor het examen daarentegen moet de candidaat, die bovendien is ontheven van het lezen van het meer moeielijke en meer inspanning vorderende geschreven schrift der dictaten, niet alleen als minimum eene grondige kennis van het handboek toonen te bezitten, maar van voor elk vak nader te bepalen aantal hoofdstukken naar keuze eene meer speciale studie gemaakt hebben en aldus toonen of hij op de basis van college en handboek geheel zelfstandig in staat is een onderwerp te bestudeeren, zij het ook met professorale hulp. Docent en student beiden hebben verlichting door het overboord gooien van onnoodigen ouderwetschen ballast, en zoo noodig is ook tijdsbesparing van de college-uren mogelijk geworden. Aan den anderen kant ontstaat weliswaar verzwaring van arbeid, doch als eindresultaat dan ook grootere en vooral langs meer universitair-wetenschappelijken weg verworven kennis. Daarbij moet men niet vergeten, dat deze methode juist voor de jongelieden, die in hunne studie en toekomstig beroep waarlijk en warm belang stellen, zoo aangenaam en vruchtdragend zal zijn; voor hen, die geen roeping voor het vak gevoelen is de studie altijd moeielijk en drukkend, maar deze moeten dan ook dat vak als levensberoep niet kiezen. Op het examen ware het schriftelijk werk af te schaffen, maar de bekwaamheid om zich schriftelijk uit te drukken, kan worden ontwikkeld en beoordeeld door het verplicht inleveren in elk kwartaal of semester van opstellen of schriftelijke werkstukken, waarbij stijl, vaardigheid en het vermogen om speciale litteratuur te raadplegen en te verwerken tegelijk zou kunne blijken, terwijl hiermee b.v. eens per kwartaal ook gepaard moet gaan een scherp respensorium bij wijze van tusschentijdsche examens.

Het verwijt van „dressuur", dat der opleiding te Delft aankleefde, kan dan met nagenoeg geen steekhoudenden grond meer worden uitgesproken, zij is althans tot een minimum teruggevoerd en niet grooter dan bij den doorsnee-theoloog, arts en jurist.

Bij de toelating betrachte men voorts de grootste onpartijdigheid en lette zoo min mogelijk op rang van de ouders, stand en familie, maar op capaciteiten van hart en hoofd en naar de laatsten moet uitsluitend en streng onderzoek worden gedaan.

b. Het onderwijs omvatte in het eerste jaar:

1. Geschiedenis van Ned.-Indië.
2. Kennis van den Islam en Islamitisch recht.
3. Aardrijkskunde van Ned.-Indië en, minder uitgebreid, ook van andere tropische gewesten.
4. Economie.

(Reeds de Minister van Koloniën v. Dedem maakte aan de Delftsche studenten in 1890 als zijn inzicht bekend, dat hij voor den bestuursambtenaar de kennis en studie der economie onmisbaar achtte, daar deze immers te maken heeft met onderwerpen van handel, van in- en uitvoer, credietverstrekking, verkeers- en transportwezen, het wezen en uitingsvormen van kapitaalsmacht, exploitatie van Indië, afvloei van kapitaal naar het moederland, alias handels- en cultuurwinsten, dus absentisme; voorts het vraagstuk der belastingen, directe of indirecte, procentueele of progressieve, de accijnsen en invoerrechten, belasting naar de waarde of de productiviteit van den grond, voorts met de opheffing en bevordering van handel, nijverheid en visscherij al of niet met staatshulp, met hoeveel staatshulp en op welke wijze, staatsexploitatie en bedrijf van koffie, tin, kina, opium, zout, eigen beheer, verpachting, aanbesteding, vrije of gedwongen arbeid. De serieuse en zakelijke behandeling van al deze aangelegenheden vordert kennis van economie.

Doch het zou ons te ver voeren, hierover thans uit te wijden, liever willen wij in een naschrift kort uiteenzetten, wat anderen over de opleiding der ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur hebben geschreven, en hiermede onze voorstellen vergelijken.

5 en 6. Javaansch en Maleisch.

De talen worden elk 2 uur, de andere vakken elk 3 uur per week onderwezen; daarin worde op het einde van het eerste studiejaar, dat in October begint, na 12 maanden, dus ook in October, examens afgenomen. Alleen de studie der talen wordt daarna verder voortgezet.

In het tweede en derde jaar worden onderwezen:

1. Staatsinrichting en staathuishouding van Nederlandsch-Indië (in verband staande met en op de basis van de vakken 1 en 4 van het eerste jaar).
2. Volkenkunde en volksinstellingen (in verband en op de basis van de vakken 2 en 3 van het eerste jaar).
3. Kennis van de Indische wetboeken.
4. Maleisch en 5 Javaansch.
6. Koloniale geschiedenis, tegenwoordig bestuur en beheer van andere Koloniale mogendheden.

Facultatief eene derde, in den Archipel gesproken taal, echter niet meer dan éene. In het tweede en derde jaar worden de vakken 1 en 2 resp. elk met 4 en 3 uren, de vakken 4 en 5 met 3 en 4 uren per week, het vak 3 doorloopend met 3 à 4, het vak 6 doorloopend met 2 à 3 uur onderwezen.

De bedoeling van deze regeling is, dat het eerste studiejaar zoo natuurlijk mogelijk aansluit bij de Hoogere Burgerschool, vanwaar het meerendeel der candidaten afkomstig zal zijn; dat er eene duidelijke scheiding wordt gemaakt tusschen deze algemeene voorbereidende vakken van nagenoeg geen verder practisch en direct nut in het latere ambtelijke leven en die, waarmede de ambtenaar bij voortduring te maken, die hij dagelijks noodig zal hebben; en daar de talen eene groote rol daarbij spelen, is het aantal lesuren daarvoor bestemd klimmende en het hoogst tegen het einde der studie.

Het ligt dan ook in de lijn der redeneering, dat bij het onderwijs in de talen en volksinstellingen nà het candidaats-examen beschaafde, min of meer wetenschappelijk ontwikkelde inlanders meewerken; b.v. een Javaan en een Maleier, desnoods een Inlandsch priester. Zij geven òf zelfstandig college òf fungeeren als linguistische en ethnografische assistenten der Hoogleeraren met den rang van lector bij het onderwijs aan meer gevorderden, want behalve door bestuursambtenaren kan en moet het Instituut ook worden bezocht door juristen en hoogere krijgsschool-officieren.

Dit zal men zoo op het oog en vreemd denkbeeld vinden, omdat het nieuw is; maar ten eerste vindt men aan vele hoogescholen in het buitenland thans lectoraten in handen van lieden, die, zelve buitenlanders, zijn toegevoegd aan de professoren, om het peil van het taalonderwijs belangrijk te verheffen; dit onderwijs zal, aldus gegeven, ook in de Indische talen veel vruchtbaarder zijn. Ten tweede hebben wij bij die taalkundige assitenten niet te maken met Herero's of Zuidzee-eilanders, maar met beschaafde lieden, zeer zeker niet te kort schietende in uiterlijke wellevendheid en vormen. Het is bovendien voor de

---

FEUILLETON.

Garebeg Moeloed of Mahomed's geboortefeest.

Tegen dezen dag wemelt het te Djokjakarta steeds van menschen, die van nabij en veraf gelegen desa's zijn opgekomen, om aan de algemeene feeststemming deel te nemen en te genieten van optochten en gamelan muziek, van kanongebulder en vorstelijke praal. Allen bewegen zich naar den grooten noordelijken aloen aloen en over den weg, die den Kraton met de residentswoning tegenover het fort verbindt, of naar den passar, die niemand onbezocht laat. Zelfs op 't grasplein vóór het fort zijn tijdelijke waroengs verrezen, wier eigenaren zich een goeden dag beloven, ten koste der hongerende en dorstende menigte.

Een groep mannen, vrouwen en kinderen wandelt voorbij, allen in feestdos; de vrouwen voorop, de zuigelingen en anderen spruiten in de slendang op de linkerheup; de knapen met een kris van geel geverfd hout in den gordel, nog mooier bijna dan het eenvoudige, echte wapen, dat de lendenen hunner vaders of oudere broers tooit; de meisjes met bloemen in 't glanzende git zwarte haar en een vlaggetje of pajoeng van hooggekleurd of goudgerand papier in de hand.

Zij komen allen uit dezelfde desa, want zij blijven allen bij elkaar, en wel van den Oostkant, blijkende uit den zwartgetinten, verbranden nek, omdat de zon hen steeds van achteren beschijnt, wanneer ze op andere dagen 's morgens naar den passar gaan en 's middags naar hun dorp terugkeeren. Die van het westen komen, hebben het voorhoofd iets donkerder getint.

Hier volgt een troepje, dat zelfs van heel ver uit Solo komt, zooals blijkt uit de dubbelgroote oorsieraden (soewengs), die de vrouwen in de ooren dragen en den half rond gebogen hoornen of schildpadden kam, waarmede de bijna volwassen jongens zonder hoofddoek den schedel versierd hebben.

Dáár nadert de gamelan van een districtshoofd, door zijn volgelingen bespeeld en door desalieden gedragen. Het speeltuig is vrij wat minder van toon en glans, dan die, welke in de laatste zes dagen op het mesdjidplein genoten werd. Men gaat er mede de standplaats innemen, die den volgelingen van dezen regent op den aloen aloen is aangewezen.

Met slaande bekkens, sarons en trommen, minder welluidend misschien dan het geval zou zijn wanneer zij zwegen, met wapperende wimpels en vlaggende pieken en golvend pajoengdoek, trekt de stoet voorbij.

Hier zien wij voor 't eerst zulk een paar pajoengs *agoeng*, d. w. z. voorname pajoengs, even als die van den kraton, rondom met kleurige banen katoen omhangen en die tot de galadistinctieven behooren.

Drie banen van tweeërlei kleur en met vergulden figuren bezaaid, hangen onder elkaar van den pajoengrand af.

De vier pajoengs agoeng van den Sultan hebben vier zulke banen van zijde, die bovendien nog met pauwenvederen zijn getooid. De vorige pajoengs behooren in zekeren zin tot de *oepatjara*, d. w. z. uiterlijke vertooning of pracht, van de boepatis wedono.

Ginds komt de regent zelf op een prachtig tournooizadel, niet minder mooi uitgedost dan zijn klein vurig ros. Hij draagt een met metalen ambtenaarsknoopen en goud borduursel versierd zwartlaken galabuis over een helderwitten, even glanzend geknoopten *kotang*, d. i. borstrok, en daaronder een bontgeteekenden kunstvol geplooiden *dodot* of hofkleed, door een zijden neteldoek (*moga*) omgord, waarvan de met gouden bloemwerk en franjes geboorde uiteinden langs de rechterheup afhangen. Een veelkleurige, van onderen geborduurde gebloemd zijden broek omsluit de beenen tot op den blooten voet. Deze broek wordt door een afwijkende teekening der ondereinden gekenmerkt, veelal in de eigenaardige zigzagfiguren, die wij uit de *kapala*, of de van boven naar onder loopende rand der maleische sarongs onzer indische dames kennen. Alléén de Sultan en zijn uit een ratoe of vorstin geboren zonen dragen zulke galabroeken zonder kapala. Lagere ambtenaren dan de regenten dragen in gala onder den

studenten eene goede voorbereidende maatregel, om eenigszins met Inlanders te leeren omgaan, ze niet alleen te leeren kennen en taxeeren, maar ook te waardeeren; en zoodoende zal eene nieuwe gelegenheid tot toenadering tusschen het blanke en bruine ras geopend zijn, hetgeen volkomen in den tijdgeest ligt, die juist meer hartelijkheid en aaneensluiting verlangt tusschen z.g. overheerschers en overheerschten.

Eene ernstige, wèl voorbereide poging in deze richting zou zeker niet mislukken of teleurstellen; er zullen wel Indonesiërs voor te vinden zijn, mits op aannemelijke voorwaarden b.v. voor den duur van 3—5 jaren. Wat zouden zij, behalve hun directe werk met en bemoeienissen bij het onderwijs, niet nog veel en nuttig wetenschappelijk werkzaam kunnen zijn bij het ontcijferen of lezen van handschriften, bij bijbelvertalingen, samenstelling van chrestomathieën, woordenboeken, e. d.

Het onderwijs in de geschiedenis en den Islam behoort ook daarom met het candidaatsexamen te worden afgesloten, omdat het in de latere hoofdvakken telkens terugkeert, en de studie van het eerste jaar telkens min of meer wordt opgefrischt als onderwerp van vergelijking; om die reden is ook het hoofdvak Land- en Volkenkunde gesplitst, zóó dat de eigenlijk gezegde Geografie vóór, de Ethnologie en Ethnografie ná het candidaatsexamen worden onderwezen.

(*Wordt vervolgd.*)

Pers-kroniek.

Inhoud: De Standaard over Nederland als Koloniale mogendheid in verband met de wereldpolitiek. — Het Vaderland over de onbetrouwbaarheid der Indische pers. — Atjeh »pacificatie« en de Olie industrie besproken door Toewan Minjak in de Controleur. — Het Kamerlid van Breda door de Telegraaf geïntervieuwd over het regiem van Heutsz. — Het geval-Paasche besproken door de Nieuwe Courant en door den Amsterdamschen correspondent der Rheinische Westfälische Ztg. — De heer Paasche »Kaltgestellt«.

Onze koloniale politiek staat in het teeken der »ethische koers«, of zooals dat in *Standaard* stijl heet: de politiek van de dadelijke verplichting. Dat woordje »ethische koers« doet dan ook bij alles wat betrekking heeft op onze koloniale aangelegenheden opgeld. Het is een soort van tooverwoord geworden; een etiquette dat op alle indische medicijn-fleschjes geplakt wordt en waardoor de goedhartige huisdokters soms trachten de bittere smaak van het drankje van den patient eenig weinig zoeter en smakelijker te maken. En velen van die koloniale medici gelooven ook werkelijk, dat dit etiquetten opplakken dit merkwaardig effect heeft. Roemen tevens als heerlijk resultaat van genoemde »ethische koers« dat er thans geen wezenlijke strijd meer over de koloniale politiek door de politieke partijen gevoerd behoeft te worden.

Immers iedereen is van de ethiek in de koloniale politiek! — Of hij roomsch, calvinist of sociaal-democraat is: allen zijn tegenstanders van de »uitbuiting« zooals in de dagen van het cultuurstelsel en nog vroeger onder Jan Compagnie werd beleefd. Ergo is de strijd geëindigd en Indië geluk te wenschen. Zoo althans is er in de laatste jaren druk geredeneerd op volksmeetings en in de Kamer, in genootschappen en aan feestmaaltijden. De »ethische koers« bleef dan onder alle omstandigheden troef.

Nu wenschen wij niet gaarne gerangschikt te worden onder de tegenstanders van de »ethische koers« al gelooven wij dat — om het maar zacht uit te drukken — men zich van de resultaten te veel voorstelt, maar toch deed het ons bijzonder aangenaam aan weder eens een artikel te lezen en wel in de *Standaard* van 29 Januari, waarin herinnerd wordt aan de realiteit der feiten, aan de positie onzer koloniën in verband met de wereldpolitiek zooals deze is en niet zooals zij soms naar „de ethische koers" wordt gefatsoeneerd.

Het blad wijst er dan in de eerste plaats op, dat wij in »patriottische zelfgenoegzaamheid" te weinig bedacht zijn op het gevaar dat onze koloniën in de toekomst kan bedreigen.

»*Un homme averti en vaut deux*", zegt dat orgaan, is een spreekwoord voor Nederland, naar 't schijnt, van overtollige behoedzaamheid.

Toch kan het zijn nut hebben, als zulk een waarschuwing uit den vreemde tot ons komt, niet altoos den dooveman te spelen.

Zoo nu weer in een Geographisch handboek van den bekenden aardrijkskundige Marcel Dubois, onder medewerking van den heer Kergomard, bij den uitgever Masson verschenen. Nog slechts het eerste deel zag het licht, maar in dit eerste deel wordt, behalve de »imperial expansion« van het »Greater Brittain«, ook de wereldpositie van België en Nederland besproken. Beide deze landen, zoo wordt erkend, nemen met het oog op hun enge grenzen en kleine bevolking, een onevenredig invloedrijke positie in, België door zijn industrieele, Nederland door zijn koloniale beteekenis; maar, zoo wordt er bijgevoegd, aan dit koloniaal bezit kleeft »*une grave menace*."

Dit gevaar steekt, volgens Dubois en Kergomard, hierin, dat hoe meer de deur opengaat, de commercieele invloed van groote mogendheden steeds grooter afmetingen dreigt aan te nemen, en dan, zoo schrijven ze, il n'y a nul doute que l'intrusion des grandes puissances commerciales déposséderait pacifiquement d'abord, puis d'une manière politique ensuite, le courageux petit peuple qui a fondé ce grand empire colonial".

Deze opmerking nu merkt de *Standaard* op is *up to date* en brengt dat in verband met hetgeen het blad niet onaardig noemt de »laatste vondst" op koloniaal gebied nl. de »pénétration pacifique" van Frankrijk in Marokko. Natuurlijk zal »eenzelfde systeem niet licht op Ned.-Indië toegepast worden, maar van een „economische doordringing" bestaat alle gevaar.

»Vreemd kapitaal, onder vreemde directie, met uitlandsche filialen, en consulaire bescherming, nu en dan door het verschijnen van een eskader onder vreemde vlag gesteund, vertegenwoordigt in elke kolonie, waar geen machtige *sociale* invloed uit het moederland werkt, een niet onbedenkelijke macht.

De inlander duldt u, en klemt zich slechts zoo lang aan u vast, als hij profijt bij u vindt, of voelt dat hij toch voor uw macht moet zwichten. Lief heeft hij u nooit. Komt nu in uw kolonie, naast de uwe, een andere macht opduiken, die hem meer imponeert, en waarvan hij al spoedig ontdekt, dat zij uw macht te boven gaat, dan raakt reeds daardoor een der hoeksteenen van uw gezag los.

Voor vasteland-koloniën is dit gevaar minder groot, omdat een vreemde macht zich daar niet zoo gemakkelijk vertoonen kan; maar vormen uw koloniën een eilandenrijk, gelijk ons Insulinde, dan is uw gebied schier op elk punt voor anderer scheepsmacht toegankelijk, en valt het den inlander licht, met u min genegen vrienden in aanraking te komen.

Singapore's verheffing tot een oorlogshaven van den eersten rang, zal in heel onzen archipel een ons min gunstigen indruk maken; tenzij ook wij het ondiepe Soerabaya varen laten, en een krachtige oorlogshaven weten in te richten.

Met de vloot is het evenzoo.

De inlander is niet wijs op onze manier, maar daarom nog niet dom, zooals wij het soms zijn. Als hij keer op keer vreemde oorlogsschepen van 12,000 ton voorbij ziet stoomen, houdt ons pantserschip van 5000 ton op, hem schrik aan te jagen. Hij ziet er uit dat Holland wel veel is, maar dat er toch meer en grooter is dan »Jan Kompanjie«.

Komt hier nu bij de »pénétration pacifique« met vreemd kapitaal en vreemde directies en filialen, zoodat in handelskringen zelfs onze taal haar alleenheerschappij verliest, dan werkt niet alleen de machtsvergelijking van buiten, maar boort ook de witte mier van binnen, tenzij — en hier leggen we nadruk op — tenzij het Nederlandsch element zich sociaal zoo sterk gevestigd hebbe, dat het oeconomisch niet te verdringen is.«

Daarom spoort het blad ons volk, »ook ons Christenvolk«, aan, om voor Indië hart te krijgen, er heen te willen gaan er zich te willen vestigen, er te acclimatiseeren en af te houden van de »immoraliteit die rasvermenging tengevolge heeft.«

»Doet ons volk dat niet, blijft het koud en harteloos tegenover Indië staan, alleen op rente van kapitaal, op regeermacht en pensioen bedacht, dan zal het op Indië zijn *zedelijk* recht, het recht van zijn historie, het recht van hooger roeping verbeuren.

»De politiek, zoo besluit de *Standaard*, die hier het oog voor sloot, zal voor de critiek der toekomst bezwijken.«

Wij hebben met opzet dit artikel eenigszins uitvoerig gerepeteerd omdat het een eigenaardige tegenstelling oplevert met een der grondbeginselen van de »ethische koers«, waarvan de *Standaard* anders toch ook een voorstander is. »Lief heeft de inlander u nooit« zegt het blad. Daarmede gaan wij accoord, maar hoe staat het nog weder als wij de verhouding van overheerscher tot inlander bekijken door den bril van van de „ethische koers"?

Dan ziet dat er heel anders uit en wordt juist verwacht, dat als wij slechts voor een goed bestuur in Indië zorgen, de inlander u o zoo „lief" zal hebben, dat hij ons zelfs tegen de aanvallen van vreemde indringers zal helpen verdedigen.

De *Standaard* vaagt dit ydillisch perspectief met een veeg weg nu het orgaan ditmaal slechts oog heeft voor de realiteit der feiten, waarop trouwens alle gezonde politiek moet berusten en waarmede vooral een zwakkere tegenover een sterkere partij rekening dient te houden.

* * *

Het *Vaderland* van 13 Januari behandelt in een artikel onder het opschrift: »de politiek en de indische pers" de onbetrouwbaarheid van indische dagblad berichten.

Het blad wijst op de vele tegenstrijdige lezingen, die soms over één feit worden gegeven en gelooft dat dit hier aan toe te schrijven is dat de indische bladen slechte informatoren hebben, menschen, die met een levendige phantasie en weinig kennis van zaken »werken«. Maar tot staving van deze bewering haalt het b.v. een mededeeling aan door den ingenieur E. Middelberg in de *N. Rott. Crt.* gedaan, die daarin de verbluffende mededeeling doet dat de »berichten die voor eenigen tijd in de indische bladen over Banka verschenen, voor het grootste deel afkomstig waren van..... een korporaal van het garnizoen te Muntok«.

Dit zou, indien het waar is, zeker merkwaardig zijn, maar wie staat er het *Vaderland* borg voor, dat de heer Middelberg hier niet abuis is?

De geheele campagne over de Banka tinmijnen schandalen alleenigljk veroorzaakt door het geschrijf van een korporaal met journalistieken aanleg!

Wie te veel wil bewijzen, bewijst niets en het *Vaderland* slaat hier het verantwoordelijkheidsgevoel van het *Bat. Nwsbl.* en van het *Nieuws van den Dag van Ned.-Indië* wel een beetje te laag aan.

Trouwens het blad is zeer eenzijdig in zijn bewijsvoering.

Het haalt slechts de lezing van eene zijde aan en constateert daaruit, dat de bewering uit het andere kamp onjuist is.

De heer Middelberg wordt geloofd, omdat . . . ja, daar wordt geen reden voor opgegeven. En zoo is het ook gesteld met de dum-dum kogel historie en het gebeurde bij de landing te Patiro. De bladen, die de beweerde feiten tegenspraken, vinden geloof bij den schrijver; de aan- en uitbrengers worden niet vertrouwd. Dat is werkelijk allesbehalve overtuigend.

»Teekenend is, zegt het blad, dat er bij de Patiro-zaak èn op Banka sprake is van »een sergeant«. Inderdaad schijnen het vaak mindere militairen te zijn, die als berichtgevers dienst doen, en vooral »sergeant-ziekenvaders" hebben ter zake naam gemaakt. Nu kan men deze verdienstelijke landsdienaren eeren naar behooren, al rangschikt men hen niet onder de meest geschikte en best ingelichte verslaggevers.

Indische menschen weten u daaromtrent allerlei verhalen te doen. Een sergeant — het was weer de courantensergeant — wandelt naar het strand en staat te kijken naar de ambtenaren der invoerrechten, die door Chineezen aangevoerde kisten laten openen. Hij ziet vele rollen wit katoen en combineert: wit katoen groote aanvoer, opstandige inlanders dragen witte hoofddoeken, brief naar de courant: in het binnenland wordt opstand voorbereid. Gevolg: beschouwingen over de inlandsche politiek, critiek op de autoriteiten van het betrokken gewest, brief uit Buitenzorg

---

dodot een goudgeborduurde zwarte broek. De onderrand van 't galabuis loopt op over de fraai gevlamde houten scheede, *wrangka*, en de donker glanzende greep van de kris, *doewoeng*, die rechts achter in den gordel steekt, het gevest naar buiten gekeerd achter den rechter arm, de gouden scheede over 't heiligbeen naar links en naar beneden gericht. Naast het paard gaat links de *penongsong* of pajoengdrager, die den goudachtig en rood gekriugden groenen pajoeng geopend boven het hoofd van zijn meester houdt, dat met den half doorschijnenden witten *koeloek* of hofhoed is gedekt. Andere pengampils, d. z. dragers van ampilan, volgen met den ampilan, d. z. de voorwerpen, die den vorst worden vóór of nagedragen, o. a. een lange piek, een staf met zilveren knop, een sirihstel (*soeroeh* genaamd) en een zitmat, een spuwvaas, een koeloek standaard, en soms nog een en ander, dat ook gemist kan worden.

Enkele reservedragers (*nyodes*) sluiten den stoet.

Dáár nadert een andere groep.

Enkele lagere hofbeambten (*panèwoes*) met goudgerande blauwe pajoengs en tal van mantris, onder goudgeboorde, roode zonneschermen, gaan te voet naar den aloen aloen; de eerste in zwarte, de laatste in roode sikèpans gekleed, d. z. dienstbuizen, met 1 rij knoopen en 2 slippen; allen hebben den witten koeloek op de, in een gedraaiden wrong, langs den nek afhangende haren en de nieuwe, met heldere batikfiguren beschilderde dodot om de heupen over de zwarte, van onderen met een gouden zoom geboorde broek.

Ook zij dragen de min of meer fraaie, maar altijd goed onderhouden kris, met gouden of goudglanzige scheede, rechts achter in den galagordel.

Natuurlijk worden deze *prijaji's*, d. z. javaansche ambtenaren, van minder hoogen rang, door minder talrijke ampilandragers gevolgd.

Weer een andere vertooning.

Een tweetal, gelijkelijk rood en geel uitgedoste, mannen of jongens rijden op paardjes zonder pooten, van zwart geverfd bamboevlechtwerk, maar de stevig gespierde beenen dezer kunstrijders, al zijn ze landbouwers van beroep, stijgeren en galoppeeren als die van het edelste ros. In de rechterhand voeren zij een bloote sabel.

Eenige angkloengspelers (inlandsche muziekinstrumenten), een trom- en een bekkenslager bijna even mooi en kleurig gekleed, begeleiden de kunstoefeningen dezer lieden, *rèjogs* genaamd, met eigenaardige, zeer eentoonige muziek. Zij begeven zich naar den aloen aloen en scharen zich daar aan beide zijden van den middenweg, die afgebakend is door de gelederen der pradjoerits *arakan*, d. z. krijgslieden tot den optocht behoorende, die bij den noordelijken toegang beginnen en eindigen bij de twee omheinde waringinboomen. Zulke boomen vindt men op elken aloen, aloen sedert den tijd, dat zij daar den *Bodhidroema* der Boedhisten vertegenwoordigen.

Vàn daar dat de afstammelingen van dezen, de mohamedaansche Javanen van heden, hoewel ze zelf niet meer weten waarom, alle zware individuën dezer plantenfamilie in eere houden.

Andere even ongeregelde troepen plaatsen zich ten oosten en ten westen dezer hoofdrijen, tusschen welke de vorstelijke optocht zich eenige uren later zal voortbewegen.

Elk regentschap is dan op het groote plein vertegenwoordigd door zijne beide in den grond geplante pajoengsagoeng, die met drie horizontale banen doek van twee kleuren en met vergulde figuren bezaaid zijn omhangen.

Daar naast staan de gendera's (hooge bamboestengels), overlangs met smalle vlaggedoekstrooken bekleed, die veelal van de dunne lichtgebogen toppen als vrije wimpels afwaaien. Ook de vlaggetjes, die de korte pieken der pradjoerits arakan versieren en *ronlèk* genoemd worden, hebben voor de verschillende regentschappen verschillende vormen en kleuren.

Dat nu reeds honderden stads- en desa-Javanen, die straks tot vele duizenden aangroeien, en Maleiers en Chineezen en mindere Europeanen of daarmede gelijkgestelden, op den aloen aloen dooreen slenteren of nederzitten, zien we met iedere oogopslag.

Later komen daarbij troepjes en huurwagens vol dames in sarong en kabaai en kinderen, soms in nog luchtiger morgengewaad, genot zoeken in het vreedzame *nontonnen* (d. i. het toekijken zonder bepaald doel). (*Wordt vervolgd.*)

om »informatie naar de juistheid van het entrefilet in de dagbladen«.

Ander waarschijnlijk gevolg: Kolommen in de Handelingen der Tweede Kamer, vooral van ultra-links: »De Minister *moest* weten«, „schande voor den Gouverneur-Generaal«, »plichtverzuim van de Regeering«.

Men zij daarmede voorzichtig!«

Dit is volkomen juist, maar wie uit ervaring weet hoe weinig begrip ambtenaren in het algemeen in Indië van de eischen der journalistiek hebben — hetgeen hun ook niet kwalijk te nemen is — zal gereedelijk moeten toegeven, dat de gebrekkige reportage der indische pers voor een groot deel te wijten is aan de manier, waarop de pers van de zijde der belanghebbenden maar al te dikwijls wordt voorgelicht. Dat verhaal van dien sergeant is wel heel aardig, maar wijzer zijn wij er door het artikel van het *Vaderland* niet op geworden, hoe de indische pers nu wèl aan betere en meer vertrouwbare inlichtingen moet komen.

* * *

Toewan Minjak (de opvolger van »Blanda«?) beschouwt in de *Controleur* van 27 Januari de pacificatie van Atjeh van het standpunt der Kon. Ned. Petroleummpij. Hij geeft een zeer realistische schets van het leven der geologen die daar, voor de maatschappij, de olie opsporen. Het zijn »geschoolde knapen« zegt hij, meest Moffen en Zwitsers, »*anpassungsfähig und tüchtig*«. Maar deze mannen werken daar niet altijd zonder gevaar van overvallen en vermoord te worden door Atjehers.

»Het militair bestuur, schrijft hij, dat der olie welgevallig is, zorgt in vele gevallen en op vele terreinen en vele transporten voor bescherming. Maar niet altijd kan die bescherming verleend worden, vooral niet in streken, die 't militair gezag als »veilig« op papier heeft. Dat zou op zelfkastijding uitkomen. En daarvoor zijn de hoogere officieren in ons leger nog te goed, dat ze voor wat vendutie goud zichzelf en hun eigen autoriteiten de billen patsen.

Is er militaire bescherming bij de boring, dan opereert het bedrijf met groote zekerheid. De veiligheid is dan vrijwel volmaakt. En voor de arme mannen, die midden in het bosch op den boortoren staan, als stuurlieden op het schip van smet- en reukeloos Nederlandsch kapitaal — is 't een aangenaam weten, midden in Atjeh te werken, al was 't op Java. Soms zitten er 'n paar Europeanen onder de soldaten, en al hebben ze niks dan grove moppen — ze korten je daarmee den tijd, en als ze je drijfriemen niet stuk snijden om er leer voor hun schoenen van te maken, is 't met zoodanige bescherming wel uit te houden. Tenminste, 't kan èrger! . . .

Maar niet altijd kan het militaire gezag z'n bajonetten voor de boorterreinen ten dienste stellen. Dan zorgt de Koninklijke voor eigen bescherming. Koninklijke! Een zoodje inlandsch schuim van den passar, lummels, te lui om te werken en echt van de vlakte — wordt in een khaki-pakje gestoken met K. N. P. M. op den jaskraag. Er zijn Javanen bij, Maleiers, Afghanen, Bengaleezen en meer van dat soort hoogere apen. Ze krijgen sabels om, oude spuiten, Winchester karabijnen, en 24 van die kerels vormen dan een »boorwacht«.

Volgt nu een zeer levendige beschrijving hoe die »lummels« om en bij den boortoren zich het leven inrichten en een waarschuwing welke »lolletjes« zouden kunnen gebeuren als de Atjehers daar eens met kwade bedoelingen op bezoek kwamen«.

»Ik overdrijf hier niet; de mannen van de olie spelen met vúúr! Kletsen van pacificatie, en spelen met vuur. Want de Atjehers zijn 'n volk, levend op Oostersche ideeën en in Mohammed — primitief landbouwend en jagend — en missen den blik om geweren van geweren te onderscheiden. De kompenie is de kompenie. Die staat altijd tegenover ze. Die weten ze, schrikt er niet voor terug, ladangs met vrouwen en kinderen te »perforeeren«. Maar de industrie is de industrie. Wil de industrie aan de pacificeering van het land meewerken, dan moet ze toonen en bewijzen, dat ze met en niet tegen den ingeborene is. Dan moet ze niet sjappies-Afghanen met veel te korte broeken, met geweren om de benting zetten. De Atjeher heeft voor dien grooten lummel weliswaar eenig respect, maar ten onrechte. Als ie 't in den mik zal hebben — zal ergens onder de kroonvlag bloedfeest wezen. Dan mogen ze in Brandan brieven van rouwbeklag tikken — en in den Haag telegrammen versturen, de burgerlui in Holland aan 't tranenwringen brengen. . . .

Entweder. Oder. Of Atjeh is veilig, en dan toone de industrie, dat zij vrede brengt aan het land en van den bestaanden rusttoestand zeker is, en late zij de boring klapperen — met de Lieve Heer en Allah als de eenige schildwachten voor hunne respectievelijke beschermelingen! — Of Atjeh is onveilig — en dan zorge zij, dat zij sterk sta in 't verradelijke land. Prévoir, c'est pourvoir!

De Koninklijke is echter van de kool-en-geit-politiek, en zal daar pas op terugkomen na 'n eventueelen knauw. Ik kan dat uit een persoonlijke notitie illustreeren. Ik werkte onder militaire bedekking. Deze werd ingetrokken, omdat het bewind de landstreek veilig achtte, wat ze niet was, zooals zes weken later uit 'n overval bleek, geen vijftien kilometer van ons boorterrein.

Er was tijdig gewaarschuwd in den avond. Niets! Eerst negen oppassers. Schorem, zoo van den passar opgeraapt. Twee dagen later nog vijf stuks. Eerst weken later hadden wij de 24 compleet met 15 spuiten, waarvan 2 defect en 387 patronen — waarvan de helft als te ketsen van ouderdom viel te diagnosticeeren. . . . .

C'est comme ça, qu'on boite. Maar met hinkkunstjes en soldaatje-spelerij van olievorstjes komt de pacificatie op Atjeh niet verder.«

Het is wel merkwaardig hoe b.v. de Atjeh correspondent van de *Nieuwe Courant*, een zeer bezadigd chronicus, in het algemeen op veel punten hetzelfde rapporteert wat hier door Toewan Minjak wordt gezegd. Wij bedoelen wat de algemeene toestand op Atjeh betreft; de vorderingen der »pacificatie.« Daarin valt werkelijk een angstige overeenstemming te constateeren.

* * *

Het nieuwe Kamerlid van Breda, de heer W. H. Bogaardt, heeft zich door de *Telegraaf* laten interviewen. Hieronder volgt wat hij over het »regiem van Heutsz« denkt:

»Ik vind dat de gouverneur generaal van Heutsz de koe flink bij de horens pakt. Er is in Indië steeds een bureaucratie geweest, waaraan niemand dorst te tornen. Van Heutsz echter wel. Het eerste gevolg daarvan is, dat hij zich vele vijanden heeft gemaakt en nog maakt, maar van Heutsz houdt in de eerste plaats 's lands belangen in het oog. Zijn besluiten worden spoedig genomen, dikwijls tegen advies van anderen in. Van Heutsz weet wat hij wil en toont grooten moed te bezitten door alles te onderzoeken en naar zijn inzichten te veranderen.

»Een ding echter verliest de gouverneur-generaal uit het oog. Dat is de statie, waarmede het landvoogdschap zich moet omringen. De inlandsche bevolking kan zich geen vorst zonder praal voorstellen. Maar door zijn eenvoud neemt Van Heutsz niet altijd de tradities in acht zoodat de bevolking het onder-koningschap verkleind ziet en in glans ziet dalen. Dit is een fout, doch aan den anderen kant toont Van Heutsz een werkkracht en een kennis van zaken, waarover menigeen versteld staat.«

* * *

De uitingen van Dr. Paasche in den Rijksdag over onze indische ambtenaren, reeds in een vorig nummer besproken, hebben nog heel wat geschrijf in de couranten uitgelokt.

Wij kunnen hier bezwaarlijk een volledig overzicht geven van alle persstemmen over deze aangelegenheid. Genoeg zij, dat Dr. Paasche dadelijk door den berlijnschen correspondent van de »N. Ct.« is geïnterviewd zonder resultaat echter, wat betreft een openlijke terugtrekking van de ergerlijke beschuldigingen door hem in den Rijksdag aan het adres van onze indische ambtenaren gericht. De heer Paasche verklaarde zich »auf keine Zeitungspolemik einzulassen«. Dat maakt de zaak niet minder ergerlijk, zelfs al stèlt de berlijnsche correspondent van de »N. Rott. Ct.,« zelf een Duitscher, het voor alsof Prof. Dr. Paasche iemand is, die wel meer zijn neus voorbij spreekt. Het kan waardeering verdienen zegt de »N. Ct.« dat de berlijnsche courant der »N. Rott. Ct.« het effect van Dr. Paasche's woorden bij het nederlandsche publiek zooveel mogelijk tracht te verzwakken, maar met zijn telegram van gisteren (waarin hij de voorstelling van Dr. Paasche's onnoozelheid geeft) komt hij ons toch voor een verkeerden weg te volgen.« Dit is volkomen juist, want de beschuldigingen in een vollen Rijksdag gedaan vinden haar weg onder het duitsche volk dat misschien even bekend of onbekend is met Dr. Paasche's loslippigheid als de nederlandsche natie voordat zij door de goede zorgen van den heer Herald, den berlijnschen correspondent der »N. Rott. Ct,« in dit opzicht werd voorgelicht.

»Daarom blijven wij, besluit de »N. Ct.«, op het door ons genoemde middel aandringen: dat op een vraag in een onzer Kamers de Nederlandsche Regeering antwoorde, wat zij op een onweersproken algemeene beschuldiging tegen ons Indisch bestuur, in het parlement van een bevrienden Staat door een aanzienlijk lid geuit, te zeggen heeft.«

Ook de Amsterdamsche correspondent der *Rheinisch Westfälische Zeitung*, de veel gesmade heer Grappenhaus, neemt het op voor onze indische ambtenaren en schrijft:

»Dr. Paasche war übel beraten. Auch in Niederländisch-Indien kommen Ungerechtigkeiten vor und es gibt der Misstände genug. Aber in seiner Gesamtheit steht das Beamtenkorps, besonders der Verwaltung, was Unbestechlichkeit, Tüchtigkeit, Intelligenz und Tatkraft betrifft, über jedem Tadel. Diese Beambten sind, wie auch alle Kolonialkenner rühmen, in jeder Beziehung ersten Ranges. Meine persönlichen Erfahrungen bestätigen das. Sie haben eine solche verallgemeinernde Kränkung von verantwortlicher Stelle nicht verdient, und darum ist zu hoffen, dass Dr. Paasche seine Worte, was Holland betrifft, mindestens einschränken wird. Auf andere Länder — sagen wir z. B. Indochina oder Kapland — mögen sie ja zutreffen.«

Onder de vele commentaren, die over deze zaak in onze pers gemaakt zijn, misten wij er één n. l. hoe Dr. Paasche aan zijn beschuldigingen is gekomen?

Wij willen gaarne aannemen, dat Dr. Paasche een loslippig man is, die wel meer zegt, wat hij niet verantwoorden kan. De berlijnsche correspondent van de *N. R. Ct.* zegt dit van hem in sterkere mate dan zijn collega van de *N. Ct.*, maar hierin komen zij beiden overeen: »Dr. Paasche is een praatjesmaker zooals wij in onze Kamer ook wel leden kennen, die zooals dat heet en liefdevol uitgedrukt wordt: zich in het vuur van hun rede verspreken of vergaloppeeren. Maar hoe komt de doctor aan die malle beweringen over rijke ambtenaren. Zou hij misschien gelezen hebben wat in allerlei berichten, tien, twintig, neen, wel honderd maal in de duitsche pers heeft gestaan over onze koloniale toestanden; berichten tendencieus gekleurd en waarin steeds de voorstelling opgeld doet, dat wij onmachtig zijn Indië behoorlijk te besturen, het daar eigenlijk een Janboel is? Zou hij misschien ook een slachtoffer zijn van datzelfde systeem, dat zeker reeds bij honderdduizenden Duitschers zijn verderfelijke uitwerking niet gemist zal hebben? Men spreke maar eens met een gewone, huis of tuin Duitscher, niet een »badgast« te Scheveningen, maar een gemoedelijke burger van het Duitsche rijk, die de grenzen niet over is geweest en verneme dan wat hij over onze koloniën in het midden heeft te brengen.

Zouden zijn mededeelingen wel veel afwijken van die door Dr. Paasche afgelegd in den Rijksdag?

Wij gelooven dat hierin een roerende overeenstemming zou zijn te constateeren. En daarom zien wij in het geval-Paaschen een zeer leerrijke illustratie van het kwaad effect dat deze stille maar werkzame perspropaganda ten onzen nadeele reeds in het buitenland gemaakt heeft en ongetwijfeld nog zal maken.

Zoolang dergelijke berichten echter niet in de *Kölnische Ztng.* of de *Nordd. Alg. Zt.* staan beduidt het niets, hoorden wij eens van gezaghebbende zijde verkondigen. Wij zouden zoo zeggen: dàt moest er nog bij komen.

In elk geval: onbeantwoord blijft de vraag: hoe is Dr. Paasche aan zijn beschuldigingen gekomen. En dat is o.i. nog interessanter dan zijn beschuldigingen, vooral indien hij onbewust — en dat ligt hier voor de hand — slechts verkondigd heeft één van de vele valsche en onware voorstellingen die over onze koloniën in het buitenland verspreid worden; dank zij een actieve en handige perscampagne.

Voordrachten op Indisch gebied.

Het was jammer, dat de voordracht door den heer *A. H. Berkhout*, leeraar aan de Rijks Hoogere Landbouwschool te Wageningen, verleden Vrijdag in het gebouw Prinsengracht 4 gehouden, niet door meer menschen werd bijgewoond, want hetgeen deze spreker op onderhoudende wijze omtrent **Suriname** vertelde en de lichtbeelden, die hij liet zien, waren er wel op berekend om de zoo noodige algemeene belangstelling voor deze onze West-Indische kolonie op te wekken.

Achtereenvolgens besprak hij, behalve het leven der Europeanen en kleurlingen ook dat der boschnegers en der Indianen, er op wijzende dat Suriname, hoewel vier à vijf maal zoo groot als Nederland, slechts een bevolking telt van een flink bevolkte stad in ons land b. v. Utrecht. Deze bevolking bestaat uit een mengsel van allerlei landaard. De boschneger is wel het meest interessante type, een krachtig gebouwd individu. Over het algemeen zijn zij hartstochtelijke jagers, en helaas ook zeer verslaafd aan sterken drank. De Staatsinrichting, die zij er op na houden is van den meest eenvoudigen aard. In breede trekken schetste spreker verder het leven van de boschnegers daarbij niet vergetende, dat zij vooral veel te lijden hebben van de lepra.

Voorts deelde hij een en ander mede omtrent de Indianen, Suriname feitelijk het land noemende van dit langzamerhand uitstervend menschenras. Alleraardigste bijzonderheden vertelde spreker omtrent hen, zoo o. a hoe het schrijven eener dissertatie voor een jongen Indianen-dokter bestaat in het naar het strand gaan om krabben te vangen.

In het algemeen betoogde spr., dat Suriname een schoon, vruchtbaar land is, dat, als 't maar krachtig gesteund wordt door Nederland, vroeg of laat zijn welvaart van voorheen zal herwinnen; hij juichte het dan ook ten zeerste toe, dat in de laatste jaren de Nederlandsche Regeering er ernstig op bedacht is Suriname krachtig bij te staan.

* * *

Voor de leden der afdeeling Amsterdam hield Luit. *Dudok van Heel* een zeer interessante voordracht met lichtbeelden over **Atjeh**, waarmede hij zijne toehoorders bizonder wist te boeien.

Zoowel deze spreker als de heer Berkhout zullen, wanneer zij daartoe een uitnoodiging ontvangen, zeker wel bereid zijn ook in andere afdeelingen en plaatsen waar een correspondent de belangen der Vereeniging waarneemt, voordrachten te gaan houden.

Eene kleine bijdrage tot het inlandsch onderwijs-vraagstuk.

Vervolg voordracht van den hr. C. F. Zeeman, in de Alg. Verg. dd. 19 December 1905 der Ver. „Moederland en Koloniën".

Bizondere vermelding verdient verder de stichting, door een verlicht Mohamedaan van hooge positie, die aan het bezwaar voor zijne geloofsgenooten, dat de Gouvernements onderwijs-inrichtingen geheel buiten den godsdienst staan, wenschte tegemoet te komen, van eene bizondere hooger onderwijs-inrichting te Aligarh in de N. W. Provinces. In 1877 werd door Lord Lytton de eerste steen gelegd voor nieuwe gebouwen ten dienste van genoemde inrichting; en op het eind van 1902 is te Londen, door eenige mohamedaansche studenten en andere Britsch-Indiërs, in samenwerking met bekende Engelschen eene vereeniging opgericht, met het doel om hare belangen voor te staan, in het algemeen het onderwijs onder Mohamedanen te behartigen en elken inboorling van Br. Indië van dienst te zijn, met betrekking tot de wijze van leven en het maken van studiën in Engeland.

Bij de opening van de eerste universiteiten werd door Lord Canning de hoop uitgesproken dat binnen kort de adel en de hoogere standen in Indië zouden meenen aan hun rang te kort te doen wanneer zij geen academische opleiding hadden genoten. Die hoop is niet vervuld o. m. omdat de aanzienlijken vreesden zich op de Gouverne-

ments onderwijs-inrichtingen te zullen encanailleeren. Om dit bezwaar op te heffen werd door Lord Mayo een college gesticht te Ajmir voor de opvoedig van zonen van aanzienlijken in Rajputana. De instelling ontving subsidie van het Gouvernement, en de inlandsche vorsten bedachten haar eveneens. Meer andere dergelijke colleges verrezen later elders. Het onderwijs omvat er de engelsche en oostersche talen, wiskunde, geschiedenis, en aardrijkskunde. De bedoeling was niet om groote geleerden te maken, maar om een mannelijk optreden en een gezonden geest aan te kweeken. Lord Curzon heeft geen moeite gespaard om die inrichtingen tot haar recht te doen komen, waartoe zij nog eerst kort geleden, in 1903, eene reorganisatie hebben ondergaan, terwijl in 1902 een Imperial Cadet Corps in het leven is geroepen, welks leden gewoonlijk uit de hoofdenscholen zouden zijn te recruteeren. De bedoeling van dien maatregel was om aan een zeker aantal uitgekozen leden der indische aristocratie eene militaire opleiding te geven in dezer voege, dat zij in vervolg van tijd als officieren bij het leger zouden kunnen dienen en toch hun karakter van inlandsche adellijken behouden. De kadetten zouden daarom behoorlijke kennis van het engelsch behooren op te doen, doch tegelijkertijd de voorliefde voor hun eigen geschiedenis en overleveringen kunnen bewaren. Zij zouden worden behandeld als militairen en verwacht werd, dat zij zich ook als zoodanig zouden gedragen. De discipline zou streng wezen. Op hun zedelijk gedrag zou nauwlettend worden toegezien; elke poging tot onzedelijke of onwaardige handelingen zou onvoorwaardelijk worden onderdrukt, en met het oog op hunne militaire opleiding, zou alles in het werk gesteld worden om hen physiek gezond te houden. Het corps zou onder direct toezicht staan van den onderkoning, die het periodiek zou inspecteeren, en wien het tot lijfgarde zou strekken bij officieele gebeurtenissen. De opleiding zou 2 à 3 jaar duren en omvatten militaire oefeningen in de open lucht, en binnenshuis zooveel onderricht in engelsch, wiskunde en andere vakken, als vereischt wordt voor het begrip van de militaire wetenschappen. De studie zou worden besloten met een examen ter verkrijging van daartoe af en toe door het Gouv. beschikbaar te stellen officiersplaatsen bij het leger. Lord Curzons plan vond veel bijval van de zijde der inlandsche grooten en lokte vele aanvragen om plaatsing uit. Voorshands werd de sterkte van het corps echter beperkt tot 20. Enkele regeerende vorsten hebben er reeds deel van uitgemaakt. Het corps heeft een engelschen kommandant, met eng. en inl. adjudanten, en honorair kommt. is de bekende inl. groote Maharaja Dhiray Sir Pertab Singh. Bij de kroningsdurban van 1903 was het corps in functie.

Bizonder succes is ook verkregen met de opleiding van inl. geneeskundigen, aan wie thans reeds de zorg voor meer dan 1700 armenapotheken en ziekenhuizen is opgedragen. Velen hunner worden zeer bekwaam genoemd en doen wel operatiën waarvoor geen geneesheer te Londen of Parijs zich zou behoeven te schamen.

Hoe groot het aantal scholieren was, bij de overname van het bestuur door de Eng. Regeering (1859), is niet met juistheid te zeggen. Naar schatting bedroeg het 400.000. Eerst over het jaar 1865 zijn voldoende gegevens beschikbaar, en volgens deze waren er toen 19.201 scholen van allerlei soort, met 619.260 leerlingen, ongerekend 26 »colleges« met 1582 studeerenden; terwijl de uitgaven van 3.940.000 Rup. in 1858, gestegen waren tot 6.710.000 Rup Voor het verslagjaar 1903/4, nu, geven de laatst beschikbare statistieken op als aanwezig 155.545 diverse scholen, met 4.858.363 leerlingen, benevens 193 »colleges« met 24618 studeerenden 1); en verder in totaal aan onderwijs-uitgaven £ 3.081.066, gelijkstaande met 46.215.990 Rup. of bijna f 37 mill., waarvan is gevonden £ 1,472.101 of ± de helft uit provinciale, locale en gemeentelijke fondsen, £ 918.926, of iets minder dan ⅓, uit schoolgelden, en de rest ad £ 699.252 uit dotatiën, inschrijvingen e. d.

Geklaagd wordt dat het aantal analphabeten nog 90 pct. van de mannen, en 99 pct. van de vrouwen bedraagt;

1) De colleges zijn meerendeels gewijd aan de kunsten (arts), en wel ten getale van 148, onder welke 6 voor oostersche studie, van de overige dienen 30 voor de studie der rechten, 4 van de medicijnen, 4 van de ingenieurs wetenschappen, 4 van hetgeen vereischt wordt voor het leeraarsambt, en 3 van de landbouwkundige vakken.

Onder de scholen zijn 42608 particuliere instellingen, met 640639 scholieren, van welke 3926, met 58874 leerlingen, dienen voor de studie van oostersche klassieke talen, en 10624, met 181187 leerlingen, voor koran-onderricht. De overige 112937 scholen zijn openbare onderwijs-inrichtingen. Daarvan dienen 105735, met 3513156 scholieren, voor elementair onderricht; 5741, met 662287 leerlingen, voor voortgezet onderwijs; en 1461, met 42281 leerlingen, voor vak-onderwijs. waaronder 294 normaalscholen en een 9tal voor den handel In het totaal aantal scholieren en studenten tellen mede 31727 van europ. en indo-europ. afkomst. (Op blz. 26 zijn in het geheel 23 inrichtingen meer opgegeven; deze komen voor in Britsch Baluchistan, doch tot welke trappen zij behooren vind ik niet vermeld).

Aantal leerlingen van schoolgaanden leeftijd (15 pCt. der bevolking) van wie er 1 van het openbaar onderwijs gebruik maakt. (1901/2.)

Provinciën	Jongens.	Meisjes.
Madras	5	25
Bombay	4	23
Bengal	4	57
United Provinces	11	200
Punjab	10	92
N. W. Frontier	14	281
Burma	6	18
Central Provinces	7	80
Assam	5	51
Berar	4	71
Coorg	4	13
Gemiddeld	5	45

Alzoo gemiddeld 1 leerling op 60 inwoners, welk gemiddelde provincie-gewijs uiteenloopt van 1 op 33 tot 1 op 180.

doch neemt men de sterkte der jonge bevolking tot die van 20 jaar ingesloten, dan blijkt dat toch nog bijkans 3½ pct. van deze onderricht geniet (jongens 6 pct.; meisjes 0.7 pct.), welk percentage tot ruim 4 stijgt, wanneer men 15 jaar als leeftijdsgrens neemt, en dan de bezoekers der »colleges« niet medetelt (jongens ruim 7 pct.; meisjes nog niet ton volle 0.9 pct.) 1). Niet ten onrechte werpt overigens *Strachey* degenen, die klagen over onvoldoende uitkomsten in Br. Indië, tegen, dat in Engeland zelf, tót 4 jaren vóór de aanvaarding der Regeering door Victoria, geen geld werd toegestaan uit 's lands kas ten behoeve van het lager onderwijs.

Uit de Oost-Indische Mail.

Omtrent het al of niet wenschelijke van de aanwending van **zachten dwang op de inlandsche bevolking,** door het bestuur, bevatte het *Tijdschrift van het B. B.* onlangs een aantal belangrijke opstellen, door bestuurs-ambtenaren geschreven. Verreweg de meesten dezer besprekers zijn van oordeel, dat *verstandige* bestuursinmenging vooralsnog onontbeerlijk is, waar men te doen heeft met een bevolking, die, als geheel genomen, zoo weinig energie en nog minder zorg voor de toekomst aan den dag legt! Van sommige zijden worden echter juist deze ongunstige trekken in 't inlandsche volkskarakter toegeschreven aan de te hoog opgevoerde bestuursbemoeienis: een kind, dat altijd aan den leiband loopt, leert nimmer op zich zelf te staan. Als kampioen voor de inmengingsrichting doet zich vooral kennen de heer *de Haan*, assistent-resident van *Lamongan*, die o. a. een uitvoerige omschrijving geeft van wat onder het woord *»prentah«* (bevel of order) te verstaan is. Hij heeft bij herhaling der bevolking de vraag gesteld en doen stellen, op verschillende plaatsen, »of 't nog geen tijd werd haar op zichzelve te laten vertrouwen; de bestuursbemoeienis, de »prentah« te staken? Hij heeft geheime berichten doen inwinnen; quasi-berichten doen rondstrooien, dat het bestuur zich van deze zaak niets meer wenschte aan te trekken: overal werden verwondering en ernstig protest vernomen; overal openbaarde zich het verlangen naar *prentah* tegen eigen willoosheid, gebrek aan volhouden, doorzetten en zelfs werd vernomen de belangrijke verklaring: dat de bevolking zich desnoods wel zelf zou kunnen helpen, maar bevreesd was voor tegenwerking van de desahoofden en andere bestuurders in zake de desaloemboengs. Men neme eens een proef van boven af met onthouding van *prentah*, bijv. bij de belasting-inning.

Hoe is de ervaring bij de demonstratievelden?

Zoolang de bevolking zich nog als in een moeras van onmondigheid, hulpeloosheid, willoosheid, bedeesdheid en gebrek aan samenwerking bevindt, zoolang haar nog niet geleerd is zichzelf te helpen, door willen te kunnen, is

Ondervolgende gespecificeerde opgaven nopens het aantal scholieren op 31 Maart 1902 kan een den beeld geven van hunne verdeeling over de verschillende categoriën der bevolking en soorten vat onderwijs-inrichtingen.

Onderdeelen der bevolking.	Colleges	Algemeen onderwijs. Secondary.	Primary.	Speciaal onderwijs.	Totalen openbaar onderwijs.	Particulier onderwijs.	Totalen generaal
Europ. en Indo-Europeanen	6?2	23063	6126	1181	30972	150	31122
w. o. meisjes	(148)	(10654)	(3122)	(523)	(14447)	(9	(14538)
Inlandsche christenen	669	29080	88124	4404	122277	8016	130293
Hindoes. Brahmanen	8734	125216	365168	10568	509686	43054	552740
Hindoes. Andere	10580	270345	1982667	10262	2273854	187053	2460907
Mohamedanen	1692	76906	645711	7696	732005	246216	978221
Boedhisten	107	24854	119214	1558	145733	149428	295161
Parsis	583	6481	9141	432	16637	753	17360
Anderen	42	2433	52575	279	55329	767	55096
Totalen	23009	558378	3268726	36380	3886493	635407	4521900
pCt. van het totaal	0.5	12.3	72.4	0.8		14	

Gemiddeld jaarlijksch schoolgeld.
(de Roepij gerekend tegen f 0.80)

Voor alle onderwijs-inrichtingen dooreen	f 2.24
„ arts-colleges	- 40.—
„ secondary schools	- 7.76
„ Primary „	- 0.80

Gemiddelde kosten van het onderwijs per jaar en per leerling.

Arts-colleges	f 119.28
Professional-colleges	- 187.12
Secondary schools	- 16.00
Primary „	- 3.12
Training „	- 105.04
Special „	- 43.04

Dusdanige berekening voor Ned. O.-Indië te maken, dit is mij met de beschikbare officieele gegevens, niet gelukt.

1) Volgens het Br. Ind. Kol. Versl. 1903/4 zou o. a. in Bengalen het percentage der bevolking van schoolgaanden leeftijd hetwelk onderwijs geniet, in dat jaar gestegen zijn tot 30 voor de jongens en 2.8 voor de meisjes.

prentah, ten minste voor werken, waarvan de vruchten niet zeer spoedig te plukken zijn, 't eenige red- of hulpmiddel.

Het schijnt dus, schrijft de *Javabode* naar aanleiding hiervan, dat in ieder geval beide partijen 't eens zijn over 't feit, dat de bevolking van Java min of meer willoos is en dat de meeningen alleen verdeeld zijn omtrent de wijze, waarop de energie en het zelfvertrouwen der individuen moeten bevorderd worden.

O. i. zou uitbreiding van eenvoudig en doelmatig onderwijs in alle lagen der maatschappij hiervoor het beste bevorderingsmiddel zijn. *Opvoeden* beteekent immers *opheffen*, op een hooger peil brengen, hetgeen zoo juist weergegeven wordt door het fransche woord *élever* en dat moeten wij Nederlanders der bevolking geven, die aan onze hoede is toevertrouwd!

Het is zeker niet van belang ontbloot, eens na te gaan hoe de Indische bladen oordeelen over den **Open brief aan Z. E den Minister van Koloniën van den heer Mr. J. H. Abendanon;** daarom laten wij hieronder in 't kort de meening van de *Sem. Ct.* volgen:

»Denkt de heer A, inderdaad, dat zijn schrijven indruk zal maken?

»Wat hij zegt, hebben zoovelen reeds vóór en wellicht beter gezegd. De heer A. heeft volgens velen meer kwaad dan goed gedaan voor 't onderwijs in Nederl. Indië, maar daarom kan zijn rapport betreffende de inlandsche nijverheidskwestie wel goed zijn. Tegen de bewering van den minister, dat hetgeen gedaan zal kunnen worden tot ontwikkeling der inlandsche nijverheid nog nauwelijks in vage lijnen is aangegeven, protesteert de heer A terecht, daar hij toch wel degelijk scherp omlijnde voorstellen heeft gegeven, voor zoover dit onder de gegeven omstandigheden mogelijk was.

„In 't rapport van den heer A zit hier en daar iets peuterigs, te veel in detailstreding. Men ziet er niet in één hooge gedachte, waaraan alles ondergeschikt is, *dat het onze plicht is, de inlandsche bevolking te verheffen en dat het moederland moet zorgen voor de noodige middelen.*

„Het rapport is ontwijfelbaar een mooi stuk ambtelijk werk; hij deed een *belofte* van regeeringswege aan de bevolking. Doch de vraag rijst thans: Welke stabiliteit heeft toch de Indische regeering, waar de één 't werk afbreekt van den ander?«

Zooals de lezers van ons Weekblad weten, heeft ons oordeel over het werk van Mr. Abendanon van den beginne af zeer gunstig geluid. Met nadruk hebben wij steeds beweerd, dat er uit zijn rapport in het belang der indische nijverheid zeer veel te leeren viel, juist omdat de grondgedachte er van was: *Hoe kan het moederland op de spoedigste en doeltreffendste wijze die nijverheid te hulp komen met de daarvoor toegestane gelden.*

En dat zijn »open brief« niet alleen bij de lezers over het algemeen, maar ook ter rechter plaatse indruk heeft gemaakt, bewijst het sedert door het ministerie van koloniën tot den schrijver gericht verzoek, om zijne voorstellen in compacten vorm ten dienste der regeering te willen resumeeren.

Indië en Nederland beide, zouden er zeker beter bij varen, wanneer van bevoegde zijden o. a. door oud-ambtenaren ook in de pers hier te lande meer onomwonden de aandacht werd gevestigd op toestanden en aangelegenheden, waarvan het groote publiek, zelfs de warm belangstellende daaronder, anders niet voldoende op de hoogte zijn en blijven.

Gelijkstelling met Europeanen. Volgens de Indische bladen zou aan een dokter djawa, die onlangs om gelijkstelling met Europeanen gevraagd had, hetgeen hem werd toegestaan, echter als gevolg daarvan verboden zijn langer de geneeskundige praktijk uit te oefenen, omdat hij als inlander wèl, maar als Europeaan *niet* aan de vereischten daartoe voldeed.

Indien dit waar mocht zijn, zien ook wij hier weder een merkwaardig staaltje van ergerlijke letterknechterij.

Is een dokter djawa bevoegd tot uitoefening der geneeskunde — en de regeering bewijst metterdaad dat hij hem daartoe in staat acht — dan verandert daaraan toch niet of hij al dan niet *gelijkgesteld* is. Is hij niet bevoegd om de geneeskunst uit te oefenen als Europeaan, dan zou het onverantwoordelijk zijn hem de zorg hetzij van Inlandsche of Europeesche zieken toe te vertrouwen zooals in dit geval toch reeds gebeurd was en herhaaldelijk plaats heeft.

De hooge dollarkoers begint reeds haar invloed te doen gevoelen; er komen van verschillende zijden klachten over malaise op de passar te Medan, schrijft de *Deli Ct.* De inlandsche en chineesche handelaars zetten weinig om, in 't bijzonder aan Europeanen.

Het thans bereikte cijfer van 135 is sinds 10 jaar het hoogste. De gemiddelde koersen waren in 1894 128 cents; in 1895 129 cents; in 1896 132 cents; 1897 122 cents; 1898 116 cents; 1899 118 cents; 1900 122 cents; 1901 117 cents; 1902 105 cents; 1903 108 cents; 1904 116 cents.

De koopkracht van den Europeaan met een klein inkomen is zoodanig verminderd, dat hij zijn inkoopen tot 't uiterst noodzakelijke beperkt; de beter gestelden geven de voorkeur aan de groote toko's, die in guldens rekenen, boven de *kedehs*, waar met dollars betaald moet worden, wier waarde op 't oogenblik van afrekening belangrijk hooger kan zijn, dan op 't oogenblik van den koop. Voor den kleinen handel zal 't zaak zijn de prijzen der goederen te regelen naar de verhoogde koopwaarde van den dollar.

De *Deli Ct.* van 29 Dec. j.l. bevat een telegram uit Batavia, waarin gemeld wordt, dat in Februari toch een expeditie vermoedelijk naar **Bali** zal vertrekken en dat de Overste **Swart** resident van de Z.-O. Afdeeling van Borneo, die ernstig lijdende is aan typhus, met verlof naar Tosari gaat.

In de **Banka**-aangelegenheden wordt, zegt de *Javabode*, met krachtige hand gearbeid en wat meer zegt: de koelie-aanvoer gaat met het beste succès. De regeering is er n.l. toe overgegaan haar koelies van Singapore te betrekken, met het gevolg, dat nu wekelijks 500 arbeiders op het tineiland worden aangebracht. Een ernstig onderzoek heeft reeds velerlei aan 't licht gebracht, wat verbetering behoeft Ware dit maar eerder gebeurd!

Naar men weet zullen *Mr. Post* en kapitein *H. Colijn* zich binnenkort naar Banka begeven om eindvoorstellen aan de regeering te kunnen doen.

Er schijnt toch iets van aan, lezen wij in de *Deli Ct.* dat de regeering met den heer *van Rees* plannen heeft Maakte het *Bat. Nbld.* van dezen ambtenaar met verlof den toekomstigen gouverneur-generaal, een nieuw telegram luidt: dat de *Sem. Ct.* den heer van Rees naar Indië doet terugkeeren, als luitenant-gouverneur generaal, hetgeen volgens art. 4 van 't Regeeringsreglement zeer goed mogelijk is.

Op Sumatra's Oostkust zijn thans reeds 32 **scholen voor koelie-kinderen** geopend of in voorbereiding; de *Deli Ct.* van 2 Januari j.l. bevat de namen der ondernemingen, waarbij die scholen behooren. Er wordt onderricht gegeven in lezen, schrijven en rekenen, geheel gratis, de leermiddelen inbegrepen en . . . . . . zonder eenige hulp van 't gouvernement.

De voorzitter en de griffier van den landraad te Semarang zijn wegens plichtverzuim ontslagen, lezen wij in de laatste *Deli-Ct.*

West-Indische Berichten.

Suriname. Den 15en van de vorige maand zou te Paramaribo de beslissing vallen, ten aanzien van het al of niet doorgaan der bacove-cultuur plannen. Einde December waren de 1000 hectaren, waarop die cultuur met gouvernementssteun zou worden begonnen, nog niet compleet. Typisch toch! Zoolang en zoo krachtig werd om hulp van gouvernementswege gevraagd. En nu de hulp geboden wordt, bedanken de heeren omdat het gouvernement eenigen waarborg verlangt, dat de te verstrekken gelden voor het beoogde doel en daarvoor op doelmatige wijze worden besteed. Laat ons hopen dat het slechts een tijdelijke aarzeling is geweest, om op het laatste oogenblik de aangeboden hulp te aanvaarden. Zonderling moeten wij het heeten, dat van een voor de toekomst der kolonie zoo gewichtig feit hier te lande nog niets bekend is. We stellen immers belang in Suriname en, zijne toekomst? Maar de 15e Januari en volgende dagen verstreken, zonder dat er daar ginds te Paramaribo ééntje aan dacht om het nederlandsche publiek in te lichten omtrent de vraag, of die paar tonnen voor den surinaamschen landbouw bestemd door dezen werden aanvaard. Laten we voor Suriname hopen dat dit laatste het geval is.

Met verzekerde scheepsgelegenheid door de West-Indische Mail en een door een machtig lichaam als de Nederlandsche Handel-Mij verzekerde markt, moet de bananen cultuur slagen. Of zouden de surinaamsche planters liever willen wachten, tot de engelsch west-indische koloniën zich hier te lande een markt schiepen, om dan achteraan te komen hinken als het eerste vet er al af is?

In de engelsche *Economist* vonden wij de volgende welsprekende cijfers. In 1904 werden 3.910.000 bunches ter waarde van 1.362.572 ponden sterling ingevoerd, ad 4.18 gld. per bunch dus. In 1905 was de invoer gestegen tot 5.743.000 bunches, maar de waarde vermeerderde slechts tot 1.770.256 ponden sterling, gelijkstaande met 3.70 gld. per bunch.

Onze West nam onlangs uit een hollandsch blad de mededeeling over van een cubaansch planter, den heer Fabery de Jonge over bananen-meelfabrieken, waarvan er één reeds te Havana bestaat, een andere waarschijnlijk te Camagay op Porto Rico zou worden opgericht.

Dat is dus al vast één tak. van industrie, die aan de bananen-cultuur kan vastzitten. In de hoop, dat deze voor Suriname thans verzekerd is — geen nieuws goed nieuws zullen we maar denken — ontleenen we aan de *Deutsche Kolonial Zeitung*, dat dat blad het volgend schrijven van den heer Podenils te Schöneberg ontving:

»Voor eenige maanden plaatste ik in *Der Waren-Agent* een mij toegezonden artikel over geconserveerde bananen en bananen-meel. Daar meermalen aanvragen tot mij gericht werden, en enkele heeren mij mededeelden, een poging te willen doen, het artikel in Duitschland in te voeren, heb ik mij tot het duitsche generaal-consulaat te New York en het duitsche consulaat te New Orleans gewend met de vraag om de adressen van firma's, die het artikel produceeren of exporteeren. Volgens bekomen inlichtingen worden geconserveerde bananen en bananenmeel slechts in kleine hoeveelheden gefabriceerd.«

De heer P. stelt dan de vraag of dit artikel niet in de duitsche koloniën kan worden vervaardigd. De Surinaamsche producenten, die zich wellicht voor deze zaak interesseeren, deelen wij mede, dat de heer Dr. jur. Kurt Podewils te Schöneburg, Cheruskerstrasse 3, Generalsekretär is van den Zentralverband Deutscher Handlungsagenten-Vereine.

De bananen-cultuur heeft een toekomst en in Suriname aarzelt men? Typisch land toch.

Hoogst typisch zelfs te oordeelen naar een verslag eener rechtszitting te Paramaribo in *Onze West*, waar de verslaggever melding maakt van een tooneeltje, dat tot vervolging eener koelievrouw leidde, die haren minnaar eenige goudstukken zou hebben ontstolen, geholpen door een paar buren, die den bestolene op de vlucht joegen. »Toen de man weg gegaan was, meldt de berichtgever ging de vrouw met wie hij gevochten had naar binnen. Nu, dat was maar goed ook, want . . . . ja, het moet er uit . . . . de dame was in *Adam's* costuum."

Den naam van den oud-gouverneur Lely behoudt de kolonie in hooge waarde. De naam is nu vereeuwigd in het voormalige Koffie-djompo, de door den heer Lely gecreëerde nederzetting van kleine landbouwers, die thans den naam van Lelydorp voert.

Curaçao. De *Amigoe* vestigt nogmaals de aandacht op de scheepvaart belemmering voor de eilanden Aruba en Bonaire.

»Noch van Aruba noch van Bonaire kunnen de schepen direct naar Venezuela zeilen. Dáár is tot op den dag van heden nog niemand gemachtigd om de papieren af te teekenen. Een langere reis dus bijv. van Aruba naar Curaçao van minstens twee dagen levert derhalve nog wel degelijk een zeer groot bezwaar op voor dat eiland. Door de hoogere onkosten aan gage voor de matrozen, voor levensonderhoud der bemanning, dubbele rechten voor uit- en inklaring, op Aruba en hier, wordt de winst, zoo die er nog is, tot een minimum gereduceerd«, schreef het blad.

Met den vlechtcursus gaat het nu naar wensch. De *Amigoe* schreef hieromtrent het volgende:

»Goddank, 't gaat uitstekend! Alles wijst er op, dat deze poging om onze vlechtindustrie te verbeteren en uit te breiden eindelijk gelukken zal. Geregeld wonen meer dan 12 meisjes en vrouwen den cursus bij, terwijl telkens nieuwe aspiranten zich aanmelden. En wat ons vooral moed geeft; er is animo bij het werk. Als men het aan de leerlingen overliet, zouden zij den geheelen dag wel willen doorwerken. Van ganscher harten hopen wij, dat dit nu niet alleen het eerste vuur is, maar de vestiging eener krachtige overtuiging, dat een ieder moet werken om ons volksbestaan te verbeteren.

Eén ding vervult ons nog met bangen vrees.

Zoo deze industrie nu eens werkelijk een volksindustrie werd, zal er dan altijd, en even goedkoop en gemakkelijk, voldoende voorraad stroo aanwezig zijn?

Is het wel mogelijk een volksindustrie te vestigen, wanneer de daartoe noodige grondstoffen van elders moeten worden ingevoerd?

Wij meenen derhalve „de Curaçaosche Maatschappij van Landbouw" zoo krachtig mogelijk te mogen aansporen om zorg te dragen dat stroo binnenkort uit onze eigen Kolonie te kunnen betrekken. Zou die palm niet groeien op de bovenwindsche eilanden, toch zeker wel in Suriname. Laat men nu gelijktijdig op alle plaatsen proeven nemen, of liever laat men zoo spoedig mogelijk een goede palmsoort machtig zien te worden."

Van Vreemde Koloniën.

Indo-China. De Fransche Minister van koloniën heeft niet alleen den Gouverneur-Generaal van Madagaskar, maar allen bestuurshoofden van fransche koloniën instructien doen toekomen betreffende de richting, waarin hij het bestuur wil zien gevoerd.

Voor heden wenschen wij aan de instructiën die aan den Gouverneur-Generaal van Indo-China, Beau, werden verstrekt het een en ander te ontleenen.

Na gewezen te hebben op de instelling van een geregeld bestuur in deze kolonie schrijft de heer Clémentel.

»Frankrijk kan zich niet vergenoegen met Indo-China voor zijne ambtenaren en kolonisten te hebben geopend ... Het wil ook dat de natie, welke het zijne bescherming verzekert, het ook haren voorspoed, hare waardigheid zal hebben te danken. Het zal deze uitkomst bereiken door bescherming en verlichting en medewerking van de zijde van den inboorling.«

Indo-China is geen land om er een kolonie van blanken te stichten: »Niets ernstigs en duurzaams zal er dus mogelijk zijn, zonder een beroep op de medewerking van den inboorling.«

Die medewerking zal slechts kunnen worden verkregen door het vertrouwen van den inboorling voor Frankrijk te wekken en ook zijn zelfvertrouwen.

In de eerste plaats zal men de zorg voor gezondheid en leefkracht van het inlandsche ras in het oog vatten; dan komt de zorg voor de materieele en zedelijke welvaart, waarbij men den inboorling de middelen zal bijbrengen om zich zelven te verrijken, zijn geest te ontwikkelen door een aan zijne behoeften zich aanpassend onderricht; als wanneer ten slotte het derde stadium zal zijn bereikt, waarin de inboorling niet meer de ondergeschikte zal zijn maar een medewerker.

Wat de zorg voor de gezondheid aangaat, meent de heer Clémentel dat nog alles bijna in dit opzicht te verrichten valt:

»Al te dikwijls ziet men den inboorling in zijne zorg om toch maar zoo dicht mogelijk bij zijne rijstvelden te zijn, zijne dorpen in de nabijheid van stilstaande wateren oprichten, terwijl de bergbewoners zich in ondoordringbare bosschen verschuilen. De hut gelijkvloers met den beganen grond gebouwd, slecht geventileerd, slecht verlicht, blijft vochtig en kil in den winter, en heet in den zomer.

De kindersterfte is groot, evenals de sterfte onder de volwassenen, op de hulp van inlandsche kwakzalvers aangewezen.

Wel bestaan in Indo-China (op enkele hoofdplaatsen) hospitalen en maternité's, worden inlandsche geneeskundigen aan een speciale school opgeleid en is de heer Beau voornemens ook europeesche geneeskundigen voor de inlandsche praktijk te doen uitkomen. Maar dit is nog onvoldoende.

De heer Clémentel wil de inlandsche *auxiliaires* (die men thans bezig is in Indo-China voor den gezondheidsdienst te vormen) door eene elementaire, maar gezonde en degelijke medische opleiding voorbereid zien, om hen aan het hoofd van weinig kostbare, eenvoudige ziekenzalen te plaatsen. De uitgaven hiervoor zouden ten laste van de provinciale budgetten moeten komen.

Op den voorgrond sta bij deze zorg voor de gezondheid, de regelen daartoe niet plotseling aan de bevolking te willen opdringen. Men moet minder trachten om den inlander te vereenzelvigen met de wetenschap, dan om de wetenschap er toe te brengen zich te vereenzelvigen met den inlander.

Maar de zorg voor het ras vraagt ook de materieële en zedelijke verbetering van het lot der inboorlingen.

De lust tot arbeid behoort bij dezen te worden ontwikkeld, ook door het streven naar het bezit bij hen op te wekken, terwijl zijn eigendom behoort te worden beschermd. Daaraan passe zich het hun te verstrekken onderwijs.

Als voorzorgsmaatregel tegen rijstschaarschte beveelt de heer Clémentel instelling van Vereenigingen van voorzorg onder de inboorlingen aan naar het voorbeeld van Algiers (waar, gelijk men weet, deze Vereenigingen berusten op het beginsel der *silos de réserve*, met de *loemboeng desa* op Java nauw verwant).

Wat de bescherming van den inlander aangaat, in zake regeling van het grond bezit, ontleenen wij het volgende aan het schrijven van den heer Clémentel:

»Wanneer men goede resultaten mag verwachten van de toewijziging van groote uitgestrektheden gronds aan kapitaalkrachtige Franschen, is zulks zeker alleen het geval in onbebouwde, weinig bevolkte, en moeilijk langs andere wegen productief te maken streken. Maar overal waar reeds centra van inlandschen landbouw bestaan, zijn voorzorgsmaatregelen noodig. Men moet voorkomen dat het inlandsch grondbezit door de europeesche concessiën worde ingesloten en in zijne ontwikkeling beperkt. bij voorbaat veroordeeld om den te machtigen buurman te worden ingeslokt, die niet alleen over de financieele macht beschikt maar over den officieele steun«.

Waar de heer Clémentel nu hierop Java als voorbeeld aanhaalt, zou men verwachten — gegeven eene opmerking van den heer van Vollenhoven in het Indisch Genootschap, waaruit men zou opmaken dat de fransche regeering zich deugdelijk omtrent onze koloniale toestanden, laat voorlichten — dat den heer Beau gewezen werd op de moeilijkheden, thans reeds op Java in den weg gesteld aan aanvragen om *woeste gronden in erfpacht*, op den wensch der indische Regeering om de eenige uit vroegere tijden stammende particuliere landerijen te naasten. Maar niets van dat al. Men hoore de zonderlinge onjuistheden, die wij in het oorspronkelijke aan de missive van den heer Clémentel van den 28en December ll. ontleenen, en verbaze zich:

»*Les autorités de Java se sont recemment émues du mouvement de concentration de la propriété foncière entre les mains des exploitants de grandes cultures; le Malais déserte peu à peu son champ pour louer ses bras; un système ingénieux d'avances de salaires le fait tomber sous la domination exclusive du concessionnaire européen, et il est, en quelques années, exproprié, reduit à une condition quasi-servile. Nous ne saurions aider en Indo Chine, la constitution d' un prolétairat misérable, condamné d' avance à la pauvreté et à la disparition.*"

Men vraagt zich af, waar het kabinet van den heer Clémentel, waartoe tot voor korten tijd de heer van Vollenhoven behoorde om nu onlangs door den heer Abeille te worden vervangen, zijne inlichtingen had bekomen, die den minister zulk eene tastbare onwaarheid in de pen gaven.

Van de 2.300.000 hectaren op Java in cultuur gebracht, worden 2.015.000 hectaren door de inlandsche rijstvelden ingenomen; de belangrijkste europeesche cultuur, die van suiker, beslaat slechts 160.000 bouws op van de bevolking of in de Vorstenlanden van de Vorsten *gehuurde gronden*; de groote oppervlakten in de Preanger Regentschappen en elders, door koffie-, thee- en kina-ondernemingen ingenomen, zijn door europeesche energie en europeesch kapitaal in cultuur gebracht, ver van de centra van inlandschen landbouw als *woeste gronden* den Europeaan nog slechts *in erfpacht* afgestaan, waar de fransche minister van koloniën er blijkbaar niet tegen opziet zulke gronden in *feitelijk bezit* af te staan aan den europeeschen ondernemer. Resten dus slechts de particuliere landerijen in Batavia en Cheribon, een minimum gedeelte beslaande aan Java en verfstukken uit overoude tijden, welker heengaan voor het fransche ministerie van koloniën blijkbaar verborgen is gebleven, niettegenstaande de studiën van het Institut Colonial International het anders zouden hebben kunnen leeren.

Die veroordeeling bij voorbaat van den inlander op Java tot de »disparation« b.v. is kostelijk, waar ons koloniaal bestuur, niettegenstaande de Javaan door den heer Schmalhausen *underfed* werd verklaard, zich het hoofd breekt over de vraag, hoe die honderdduizenden, die op Java er telkenjare bijkomen, aan de kost te helpen.

We zien in de onjuistheden den heer Clémentel in de pen gegeven, slechts een afspiegeling van den onzin, ten onzent zoo dikwerf omtrent Java uitgekraamd, voor sommigen zeker met de bedoeling om door overdrijving eene werkelijk goede zaak te dienen, terwijl ze niet beseffen dat elke overdrijving schaadt, elke zaak slechts door de waarheid wordt gediend, en zeker niet hebben gewild, dat hunne »leugens om bestwil« over de grenzen als waarheden worden gecolporteerd.

Dat zulks geschiedt, moge dezen uit het vorenstaande blijken.

En nu weer terug naar Indo China.

De heer Clémentel acht aan uitbreiding van het inlandsche kleine grondbezit bevorderlijk de transmigratie van landbouwersgezinnen, aan wie goede terreinen worden toegestaan.

Hiertoe moeten echter betere verkeersmiddelen komen en moet ook aan irrigatie worden gedacht, welk onderwerp tot nu toe in Indo-China het studietijdperk nog niet is te boven gekomen, afgezien van enkele particuliere irriga-

tie-ondernemingen, waarvan de inboorling om de hooge eischen van den particulier niet gediend bleek. De heer Clémentel acht dan ook dat wat irrigatie betreft, nog alles te doen valt.

De gelden voor irrigatie zullen uit de districts- en provinciale budgetten moeten worden gevonden, welke nu »dikwijls« zooals uit talrijke inspectie-rapporten blijkt, voor veel minder nuttige doeleinden worden gebruikt«.

De aandacht van den heer Beau wordt in het bijzonder gevestigd op het stelsel der requisitiën van arbeiders voor gouvernements-werken. Dat stelsel te verlaten acht de minister niet wel mogelijk, wijl het aan het bestuur een onmisbaren arbeid oplevert. De klachten daartegen moeten veeleer in de misbruiken bij de toepassing hun oorzaak vinden dan in het stelsel zelf.

Deze buitengewone prestatiën moeten tot het minimum beperkt worden, door de noodzakelijkheid gesteld, en behoorlijk worden vergoed aan de inboorlingen, die aldus aan hunne gewone werkzaamheden worden onttrokken.

Tot een juiste beoordeeling van wat hier met deze gedwongen prestatiën bedoeld wordt, diene dat b. v. voor den aanleg van den spoorweg Hanoi—Laokay duizenden lieden uit de sterk bevolkte kuststreek werden gerequireerd, om op honderden kilometers afstands van hunne woonplaatsen gedurende eenigen tijd bij dien aanleg vast te worden te werk gesteld. Zij hebben dus weinig met onze heerendiensten op Java gemeen. Ter vergelijking stelle men zich voor dat duizenden opgezetenen van de residentie Batavia waren *gerequireerd* om te Bandoeng en verder aan den spoorweg te werken.

Ten aanzien van de belastingen acht de heer Clémentel dat de grondbelasting hervormingen eischt. Het kadaster is nog hoogst onvolmaakt en de schatting van bestuurswege laat ruimte te over voor het arbitraire. Den Gouverneur-Generaal wordt in overweging gegeven om de medewerking van de inboorlingen en hunne geautoriseerde vertegenwoordigers — de inlandsche ambtenaren dus — in te roepen om gelijkheid van de contribuabelen voor de belasting te verkrijgen.

De regie van opium, zout en alcohol moet blijven bestaan — de kolonie kan de, uit dezen hoofde verkregen gelden niet missen, welke ten slotte bovendien den inboorlingen in de eerste plaats zullen ten goede komen. Wel acht de heer Clémentel noodig te betoogen dat bij verstrekking door de regie ten aanzien van genoemde artikelen moet worden rekening gehouden met den bijzonderen smaak van den inlander en dezen goede waar voor zijn geld moet worden gegeven. Voorts geeft de minister den heer Beau in overweging om het toezicht op overtredingen minder vexatoir te maken. Door een oordeelkundig optreden wordt het mogelijk geacht den inboorling eerbied voor de fiscale wetten in te prenten, waardoor de taak der ambtenaren met de inning en het toezicht daarop belast aanmerkelijk zal worden verlicht.

Ten aanzien van het openbaar onderwijs juicht de Minister de reeds getroffen maatregelen en de door den heer Beau te kennen gegeven voornemens toe, welke gericht zijn op een gebruik maken der oude inlandsche scholen, uitbreiding van het aantal inlandsche onderwijzers, regeling van het vak- en technisch onderwijs voor die klassen der inlandsche bevolking, waaruit de hulpkrachten voor den Europeeschen ondernemer of voor het bestuur moeten worden gerecruteerd.

De heer Clémentel acht het daarbij wenschelijk voor eene élite der inlandsche bevolking de gelegenheid open te stellen voor eene hoogere opleiding dan het voor de grootere massa bedoelde lager en meer uitgebreid lager onderwijs.

Ten aanzien eener meer volkomen goede verstandhouding tusschen het europeesch en het inlandsch element, merkt de heer Clémentel het volgende op:

»Ik beschouw de door het moederland langen tijd in de koloniën gevolgde assimilatiepolitiek als eene der verderfelijkste dwalingen, die begaan zijn. Hoe lang wij ook in Indo-China mogen wezen, welken invloed ook van ons op gindsche volkeren moge zijn uitgegaan, het blijft niettemin een feit, dat klimaat, ras en toestanden van de onze verschillend zijn en dat bijgevolg de wetten, waarin die toestanden zich afspiegelen, verschillend moeten blijven. Gij zult dus met gelijke zorg de maatregelen moeten overwegen, geschikt om onzen ambtenaren een juister begrip van de zeden en behoeften der inboorlingen bij te brengen, en bij dezen belangstelling in en vervolgens sympathie voor onze instellingen te wekken."

Den heer Beau wordt groote zorg aanbevolen bij de keuze van ambtenaren. Het doet den Minister genoegen dat in den laatsten tijd ten opzichte van de leerlingen der Ecole Coloniale meer rekening werd gehouden met hunne belangrijke voorstudiën.

Grooten prijs stelt de Minister op kennis der inlandsche talen bij de Europeesche ambtenaren. Met het tot nu toe te veel gevolgde stelsel om zich op de diensten van inlandsche tolken te verlaten, moet worden gebroken. Geen ambtenaar worde geroepen tot het bestuur van eene provincie of van een district, wanneer hij niet op de hoogte is van de in de tot zijn ressort behoorende streek, gesproken dialecten.

Met de reeds aangevangen vervanging van de lagere Europeesche beambten door Inlanders moet worden voortgegaan.

De Minister verklaart zich wel geneigd in eene betere bezoldiging der hoogere Europeesche ambtenaren toe te stemmen, onder zeker voorbehoud, waarover hieronder meer.

Wreedheden, waarbij den heer Clémentel het schandaal in Kwangtsjauwan zal voor oogen hebben gestaan, zullen met de meeste gestrengheid worden tegengegaan en den heer Beau wordt opgedragen met de, hem ten dienste staande middelen de ambtenaren te straffen, die de rechtvaardigheid, gematigdheid en welwillendheid tegenover de Inlanders uit het oog verliezen.

Als natuurlijk gevolg van de meerdere zorg voor de individueele en maatschappelijke ontwikkeling van den Inlander, zal aan dezen ook meerdere gelegenheid moeten worden geboden, om deel te nemen in de bestuursaangelegenden van zijn land. Reeds werden dan ook op voorstel van den heer Beau Inlanders geroepen om zitting te nemen in den Conseil privé van Cochin China en den Conseil Supérieur van Indo China.

Jaarlijks zullen nu vijftig jeugdige mandarijnen naar Frankrijk worden gezonden om daar hunne opleiding te voltooien.

Het ligt in de bedoeling van den heer Clémentel, dat aan elken met eenige belangrijke bestuursbetrekking bekleeden Europeeschen ambtenaar een Inlandsch raadsman worde toegevoegd.

De thans belachelijk lage traktementen der inlandsche ambtenaren moet worden verhoogd.

Voor al hetgeen hier in groote trekken werd aangegeven voor den koers, die moet worden ingeslagen en verder gevolgd zal geld noodig zijn. Van waar moet dat geld komen?

„Gij zult, schrijft de heer Clémentel, ik ben er zeker van, het geld vinden door bezuinigingen, en een nuttiger gebruik van de verschillende budgetten. Ik ben ten zeerste getroffen door de voortdurende neiging, die van af hare instelling uit de algemeene begrooting voor Indo-China spreekt, om de uitgaven voor het personeel te verhoogen. Alle diensten en daarbij inzonderheid de hoogere rangen zijn weelderig toegerust, wat het aantal betreft.

Het is tijd om tegen deze neiging te reageeren, de staven der diensten te vereenvoudigen, meer rekening te houden bij de bepaling van het salaris met het feitelijk belang der verrichte diensten, de lagere rangen te verlichten door aan Inlanders alle betrekkingen toe te wijzen, waaraan geen bevelvoering is verbonden, of waartoe geen bijzondere kundigheden worden vereischt. De belangrijke sommen door de inlandsche bevolking in belastingen opgebracht moeten nuttiger worden besteed dan om er een nieuw soort van mandarinaat door te onderhouden. De hulpbronnen moeten dienen voor de economische ontwikkeling van het land en die ontwikkeling zal slechts verzekerd zijn door eene nauwe samenwerking van de fransche kolonisten met de inboorlingen, waarbij de intelligentie, het initiatief en de kennis der eersten den arbeid der laatsten moet steunen, en ook hier weêr zal de associatie-politiek de meest gunstige resultaten voortbrengen."

INGEZONDEN.

Emigratie van Nederlanders naar Suriname.

Onder dit hoofd komt in de drie laatste nummers van dit weekblad een opstel voor van den heer Almerood, die enkele jaren als officier in Suriname heeft doorgebracht, doch zich, uit den aard zijner betrekking, weinig bemoeid heeft met landbouwbedrijf.

Daaraan zal het dan ook wel toe te schrijven zijn, dat — naast veel goede en nuttige wenken, betreffende de algemeene organisatie —, de overdrijving, bijna schreef ik »absurditeit«, begint, waar de landbouw zelve wordt behandeld. De toekomstige productie wordt zóó schitterend voorgesteld, en de bezwaren van den aanleg worden zoo prachtig . . . . verzwegen, dat elke kleine landbouwer in Holland verlangen moet om naar dat land van melk en honig te gaan, want zulke vooruitzichten bestaan nergens ter wereld. Een nuchter denkend mensch echter zal zich dadelijk de vraag stellen: zijn de Hollandsche boeren in Suriname (overgebleven van de immigratie van 1845) nu allemaal kapitalisten? Dit zou toch het geval moeten zijn als de voorspiegelingen van den heer Almerood juist waren, maar zoover hebben die het helaas niet gebracht. Na meer dan een halve eeuw van noesten arbeid, werd globaal de balans opgemaakt en de gezamentlijke bezittingen globaal getaxeerd. Daarbij kwam men op het weinig belangrijke cijfer van ongeveer f 100.— dat door de afstammelingen der immigranten van 1845 gemiddeld per hoofd was overgelegd, waarbij de waarde der gronden vrij hoog werd geschat, in aanmerking nemende den tegenwoordigen toestand.

Om teleurstelling te voorkomen, wensch ik enkele omstandigheden te releveren, die de heer Almerood stilzwijgend is voorbij gegaan; nl. de aanleg van 15 akkers cacao en koffie; voor het gereedmaken van den grond, aanleg en onderhoud der kweekbedden, planten, onderhouden, inboeten, de afwateringen onderhouden enz. wordt gerekend de arbeid noodig te zijn van minstens 20 arbeiders; aannemende, dat die te vinden zijn, eischen die een arbeidsloon van 80 cent à f 1.— daags. Tegen 300 dagen per jaar wordt dat een uitgaaf van 4800.— à f 6000.—. Dat zijn cijfers, die niet over het hoofd mogen worden gezien, wel kan men verwaarloozen de aankoop en transport van bananenstronken, cassave stekken, en mais voor zaad, die uitgaven worden door de latere opbrengst ruimschoots vergoed; wel kan men het arbeidsloon gedeeltelijk uitsparen door de 15 akkers eerst langzamerhand in cultuur te brengen, maar dan duurt het zooveel langer vóór de maximum productie bereikt wordt, en het bedrag wordt dan wel over meerdere jaren verdeeld, doch kan slechts weinig verminderd worden, de eerste jaren is voor een cacao- of koffieaanplant het bovengenoemde arbeidsloon noodig. Het werk van den eigenaar zelve kan gerust buiten beschouwing blijven, geen landbouwer in Holland zal zich laten wijs maken, dat een moestuin van $1\frac{1}{2}$ hectare, door één man kan behandeld worden (werktijd $6\frac{1}{2}$ uur per dag) en dat er dan nog tijd zou overschieten voor de cultuur van cacao en koffie.

De productie van een akker cacao wordt in Suriname gerekend op gemiddeld 200 kilo, de laatste jaren was dat veel minder, slechts in buitengewoon gunstige jaren is op enkele plantages meer dan 300 kilo per akker geoogst; de heer A. rekent op 320 kilo, wat nog voor vermeerdering vatbaar is. De liberiakoffie is thans op de Amsterdamsche markt 27 à 28 cent per $\frac{1}{2}$ kilo waard, in Suriname dus te verminderen met transportkosten; de heer A. rekent op 40 cent per $\frac{1}{2}$ kilo.

Er is geen bezwaar tegen, dat iemand ijvert voor emigratie van Hollandsche boeren naar Suriname, al meenen velen, met de toestanden aldaar volkomen bekend, dat de belangrijke sommen, die dergelijke emigratie van de schatkist zou vorderen, wel nuttiger emploi zouden kunnen vinden, doch allereerst is het dan noodzakelijk tot in de geringste details nauwkeurig te zijn en geen illusiën op te wekken, die onmogelijk geheel in vervulling kunnen komen.

Amsterdam, 28 Januari 1906. F. W. M.

Nog eens het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in N.-I.

De heer Gonggrijp, die in 't *Koloniaal Weekblad* van 18 Jan. ll. inging op ons opstel: »Een nieuwe onrechtvaardigheid in den dop?« in dat blad van 14 Dec., moet het ons niet euvel duiden, als wij het met zijn bestrijding niet eens zijn.

Wij schreven o. a.: »Ook ten opzichte van het beheer is 't fonds een parodie op 't tegenwoordige verzekeringsbedrijf. Immers voor beheerders, die uit gepensionneerde, dus bejaarde staatsdienaren worden gerecruteerd, bij wier aanstelling meer de zucht naar bezorgen van een baantje, dan wel 't begrip van geschiktheid voorzit, kan al geen beter qualificatie passen, wanneer wij daarmede vergelijken de deskundige, alleszins bevoegde administratie bij 't particulier verzekeringsbedrijf«.

De heer Gonggrijp antwoordt hierop: »Had de schrijver zich de moeite gegeven het reglement, en meer bijzonder de artt. 55 en 57 door te lezen, dan zou hij weten, dat het beheer gevoerd wordt door een bestuur van vijf leden, *die geenerlei bezoldiging genieten*. Dat bestuur bestaat in den regel uit *in activiteit zijnde* hoofdambtenaren.

»Voor het eigenlijke administratieve werk wordt het bestuur bijgestaan door een amanuensis en adjunct-amanuensis met de noodige daggelders, die uit den aard der zaak allen bezoldiging genieten en die bij voorkeur uit de gepensionneerde ambtenaren worden gekozen.

»De *beheerders* worden dus *niet* zooals A. L. C. beweert, uit gepensionneerde, *dus* bejaarde staatsdienaren gerecruteerd, bij wier aanstelling meer de zucht naar 't bezorgen van een baantje, dan wel 't begrip van geschiktheid voorzit«.

Gaarne verklaren wij, dat door deze uiteenzetting voor ons wat meer licht over de bestuursinrichting van 't fonds gevallen is. Maar ons oordeel over 't gevoerde beheer is daarmede in de hoofdzaak geenszins gewijzigd. De heer G. toch verklaart, dat het bestuur van 5 leden, waarin hij »zelf een tiental jaren zitting had«, in den regel uit *in activiteit zijnde* hoofdambtenaren bestaat«, dat wil dus zeggen: uit mannen, voor wie dat beheer primo een bijambt, een aan hun hoofdbedrijf, waarschijnlijk met veelomvattenden werkkring, toegevoegde, onbezoldigde werkzaamheid is, en die (den heer Gonggrijp niet te na gesproken) secundo daarin in den regel wel geen specialiteiten zullen zijn, vergeleken bij de deskundige, alleszins bevoegde administratie bij 't particulier verzekeringswezen. Dat beheer is een zeer speciale werkkring en mag niet als een bij- of ondergeschikt baantje worden bekleed of waargenomen. Dat die leden »geenerlei bezoldiging genieten«, beschouwen wij eerder als een factor ten kwade dan ten goede.

Dat wij in ons afkeurend oordeel over 't beheer van 't Civielfonds (ook in onze z.g. dwaling) niet alleen staan, mag blijken uit een hoofdartikel over de zaak in quaestie in de *Java-Bode* van 20 Aug. 1904, van de hand van Halifax. Wij doen daaruit deze aanhaling:

»Wat nu gedaan moet worden om een radicale verbetering te brengen in den ouden rommelzoo, zooals die nu bestaat?

»Ik ga in de eerste plaats geheel mee met den schrijver van een ingezonden stuk onderteekend »Een der slachtoffers«, waar deze zegt, dat een goede levensverzekeringinrichting in de eerste plaats goed onderlegde en energieke personen noodig heeft, en niet ontaarden moet in een oudmannenhuis, zooals nu vrijwel het geval is.

»Wat deze algemeene leiding aangaat, zijn er verschillende oplossingen mogelijk.

»Ten eerste: De inrichting blijve, zooals nu, een zuiver gouvernementsinstelling, niet met afgedankte ambtenaren aan het hoofd, die men uit Kasian aan een baantje helpt, maar uit daarvoor opgeleid, goed betaald personeel, onder goede controle, b. v. van een college curatoren, een comité, bestaande uit eenige flinke handelsmannen en ambtenaren« Enz.

De heer G. neemt 't ons kwalijk, dat wij 't Civielfonds vergeleken bij 't bedrijf van particuliere verzekeringsmaatschappijen. Dat zijn ongelijksoortige zaken, niet met elkaar te vergelijken, geeft hij te verstaan. Toch wèl zeggen wij: Strekking en karakter zijn bij beide in den grond geen andere, al is dan ook bij de staatsinstelling geen geldelijk belang van derden in 't spel. Dit is zóó waar, dat er b.v. al stemmen zijn opgegaan om 't fonds geheel of ten deele bij 't particulier verzekeringswezen onder dak te brengen. Zoo laat Halifax op bovenstaand citaat nog volgen:

»Ten tweede: De administratie kome onder een bestaande levensverzekeringsmaatschappij, tegen een zeker aandeel in het overschot (bij een particuliere maatschappij zou men zeggen: in de winst). Hier moet natuurlijk ook een comité van contrôle worden aangesteld.

»Ten derde: De geheele gouvernementsinstelling vervalt en het gouvernement sluit een contract met één of twee solide levensverzekeringsmaatschappijen, waarbij de ambtenaren van gouvernementswege verzekerd worden.»

't Engelsche gouvernement verplicht zijn ambtenaren in Indië dan ook zich te verzekeren bij aangewezen maatschappijen.

Omdat wij spraken van een »staatsfonds» en van het »onder dak brengen van een weduwe bij den staat», zegt de heer G., »dat wij blijkbaar in de meening verkeeren, als zou 't fonds uit *lands*gelden bestaan en de staat belang hebben in de gestie van het fonds». Zooveel wisten wij bij 't schrijven van ons opstel waarlijk van onze materie wel af, dat wij ten minste op de hoogte waren van de financieele verhouding tusschen Gouvernement en fonds, hoe weinig kennis van 't reglement ons ook worde toegeschreven. Wij gebruikten dat woord »staatsfonds» natuurlijk alleen kortheidshalve in de plaats van een lange omschrijving, als b. v.: fonds van wege den staat of zoo iets.

Over de bekendheid der contribuanten met dat reglement intusschen nog een woordje.

De heer G. schrijft: »Ieder, geheel vrijwillig in den Indischen Staatsdienst tredende, weet vooraf aan welke regeeringsbepalingen hij bebonden zal zijn, zoodat het voor hem *à prendre ou à laisser* is om zich ook aan het door de regeering vastgestelde reglement op het Civ. W. en W. fonds te onderwerpen.»

Ieder contribuant aan een particuliere levensverzekering kent de hem aanbelangende bepalingen van 't reglement zijner maatschappij. Die maatschappij zorgde daar zelve wel voor. Ze staan op zijn polis vermeld, zooals behoort en hij heeft ze dus ten allen tijde onder zijn onmiddellijk bereik. De Staat echter maakt er zich gemakkelijker af. Wie bij hem in dienst treedt, mag de bepalingen, waaraan hij gebonden zal zijn, ergens gaan opdiepen. Hij moet zelf maar zoeken waar. Hoeveel deelgerechtigden in 't Civ. W. en W. kennen dan ook *au fond* de bindende bepalingen? Wat zij er van weten, hebben de meesten van hooren zeggen. Ook in dit opzicht weer schiet het fonds bij 't particulier verzekeringswezen te kort. Wij zelf hebben, als mede-contribuant, ter aangewezen plaatse bij 't departement van Koloniën een reglement van 't fonds aangevraagd. Wij kregen als bescheid: dat vermeld reglement, is opgenomen in de »Reglementen op de pensioenen, verloven, enz. voor Europeesche O.-I. ambtenaren", samengesteld door K. H. Boers, en verkrijgbaar (dus te koop) bij den uitgever A. W. Sijthoff te Leiden. Zeker, ieder »geheel vrijwillig in den Indischen staatsdienst tredende", kan »vooraf" de bepalingen kennen, waaraan hij »gehouden zal zijn". Maar toch niet zonder moeite of kosten. De meesten zijn te goeder trouw en gelooven 't wel, wat hun aan pensioen wordt toebedeeld, maar contrôle-middelen hebben zij niet in hun bezit of onder hun bereik.

Wij schreven, dat voor traktementen boven f 100 's maands het weduwepensioen 16 pct. bedraagt met een maximum van f 160 's maands, zoodat de weduwe over f 1000 's maands traktement en daarboven geen pensioen krijgt. De heer G. verklaart, dat hier tegenover staat, dat van traktementen van f 100 's maands en daar beneden 20 pct. wordt betaald, en zegt dan: »Deze regeling nu kan gezegd worden samen te hangen met het beginsel van solidariteit, dat men in art. 31 heeft willen toepassen en op grond waarvan het als billijk is te beschouwen, dat de lasten van het fonds ten behoeve van de minstbedeelden, ten deele ook worden gedragen door de hoogstbedeelden".

Een mooie theorie voorwaar, maar . . . met philantropische bedoelingen koopt men zich in geen levensverzekering, en bij een particuliere maatschappij zou men dan ook met zoo'n fraaiigheid niet moeten aankomen. Liefdadigheid uit staatsdwang, toegepast op aan de vier pooten gebonden schapen! Halifax schrijft er van:

»De volksopvatting: »wie meer bezit, kan ook meer betalen", is in deze een groote onbillijkheid. Niemand mag gedwongen worden eens anders weduwe en weezen te onderhouden. Liefdadigheid moet vrij blijven. Moet een Raad van Indië meer betalen, goed, maar dan hebbe hij ook recht op een weduwen-pensioen naar rato".

Wat die loffelijke toeschietelijkheid van 't fonds tegenover de minst en minder bedeelden aangaat, daarover in een geschiedenisje hieronder, straks nog wat meer.

Van onze bewering, dat de onderwijzeressen heelemaal geen waar voor haar geld hebben, heet het: dat dit almede niet geheel juist is. »daar het herhaaldelijk is voorgekomen, dat de kinderen van eene gehuwde onderwijzeres uit het fonds zijn bedeeld en zelfs ook, dat zij dubbel weezenpensioen ontvingen, berekend naar het inkomen van de ouders, beiden den lande gediend hebbende."

Hiervan hadden wij, eerlijk gezegd, nooit gehoord, en wij gelooven, dat de heer Gonggrijp meerderen verplicht zou hebben door omtrent die gevallen wat meer gedetailleerd te zijn. Intusschen wat beduiden die gevallen? Zij zullen, over 't geheel genomen toch zeer dun gezaaid zijn. En wat er meer van is: de onderwijzeres-contribuante betaalt immers ook voor hare.... weduwe? Of hebben zich soms ook gevallen voorgedaan, dat de weduwnaar daarvoor in de plaars trad? Dan *à la bonne heure*!

Ten slotte krijgen wij nog deze goedprating, die in dubbele zin de deur dicht doet:

»Dat eindelijk de R. C. geestelijken verplicht worden aan het fonds bij te dragen, zal niet zoo ongerijmd klinken, als de schrijver meent, wanneer men nagaat, dat ieder burgerlijk landsdienaar, wiens betrekkingen vroeg of laat van het fonds *kunnen* trekken, contributieplichtig moet zijn; dat noch de Nederlandsche, noch de Indische wetgeving den R. C. geestelijke belet, dat genot te verkrijgen; en dat dan ook zich het geval heeft voorgedaan, dat een pastoor, na den geestelijken stand te hebben verlaten, in het huwelijk trad en diens weduwe en kinderen dus ten laste van het fonds moesten komen.»

Voor 't mogelijke genot van zoo'n witten raaf, van zoo'n afvalligen vermaledijden broeder nog wel, moet dus maar de geheele geestelijke staat geschoren worden. Zou 't fonds zich in dezen niet te voegen hebben naar de R. C. leer, dat het priesterschap een sacrament is, hetwelk als »een eeuwigdurend teeken in de ziel geprent blijft», en dat de R. C. geestelijke »belofte van zuiverheid» doet?

Behalve de »onrechtvaardigheid in den dop», waarvoor ons artikel geschreven werd, laat de heer G. verder nog geheel onbesproken de volgende, door ons aangewezen grove fouten in 't reglement:

1°. Bij overlijden van een ambtenaar, die nog geen volle vier jaren gecontribueerd heeft, moet, volgens de liberale bepalingen van dat reglement, 10 pct. worden gekort van het, natuurlijk dan toch al niet schitterende weduwenpensioen. Alsof billijkheid en logica niet voorschrijven: dat de uitkeering slechts afhankelijk mag zijn van 't bedrag der premie of der contributie! (Waar is hier de toepassing van het mooie »beginsel van solidariteit», waarvan de heer G. gewaagt?).

2°. Bij promotie moet de ambtenaar dadelijk over de nieuwe bezoldiging bijdragen, maar voor de volle berekening van het weduwenpensioen kome het verhoogde traktement eerst na twee jaar contribueering in aanmerking.

3e. Bij art. 10 wordt bepaald: hoe de bijdragen worden geheven, namelijk van alle vereenigde en doorloopende traktementen, toelagen, daggelden, gratificatiën en inmolumenten, van 's landswege toegekend (met uitzondering van reis- en verblijfkosten), van alle procentsgewijze traktementen, van alle wisselvallige inkomsten en van alle salarissen voor werkzaamheden ten dienste van den lande. Bij de berekening van 't weduwenpensioen geldt echter het vaste traktement van het hoofdambt, door den overleden ambtenaar gedurende de twee laatste jaren vervuld.

Nu er met den heer Gonggrijp een deskundige aan 't woord kwam, hadden wij gaarne gezien, dat aan »Halifax's wensch, aan 't slot van zijn artikel, ware voldaan, namelijk:

»Ik zou het erg wenschelijk vinden, als andere ambtenaren of particuliere specialiteiten hun licht eens over deze, m. i. zeer urgente quaestie wilden laten schijnen; misschien, zeer misschien, dat dan iemand van onze autoriteiten zich voldoende voor de zaak zal gaan interesseeren om voorstellen te doen tot reorganisatie.»

Maar dit is niet het geval met wat onze bestrijder ten aanzien der zaak in 't midden bracht. En dit is wel jammer!

Tot besluit een stukje geschiedenis uit de recente praktijk van 't fonds: Een Indisch ambtenaartje, dat gewanboft heeft. Na ruim 5 jaar reeds moet hij gepensionneerd worden. Zijn laatste traktement was f 225 's maands, dat hij echter nog maar kort genoot. Zijn vorig salaris was f 150 's maands. Zijn jaarlijksch pensioen is f 188. Dezer dagen huwde hij en heeft daardoor nu deze buitengewone bijdragen aan 't fonds te voldoen:

a. f 225, eigenlijk aan te zuiveren in 12 maandelijksche kortingen, maar aangezien zijn pensioen daartoe niet toereikende is, ook met doorloopende inhoudingen in het tweede jaar, zoodat hij ongeveer anderhalf jaar van pensioen verstoken blijft.

b. een som van f 157.50, zijnde 70 pct. van zijn laatst genoten maandelijksch salaris, wegens leeftijd-verschil met zijn vrouw. Dit bedrag terstond te voldoen.

Hoe dit er voor een kleine beurs inloopt, behoeft zeker geen nader betoog. Wanneer die beide bijdragen mede waren berekend over 't maandelijksch salaris van f 150, dat bij de eventueele weduwen-pensionneering wel degelijk dienst zal doen, dan zou zulks tegenover dit geschoren schaap wel zoo eerlijk en edelmoedig zijn geweest. O, heerlijk beginsel van solidariteit! — Is 't niet veeleer een frappant staaltje van hebberigheid?

Wij moeten er nog aan toevoegen: dat onze ambtenaar 't reglement niet kende, zoodat die huwelijksgeschenken koud op zijn dak kwamen.

Ziedaar, practische pensioentoestanden. A. L. C.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f* ....

den .... 190.......

Straat of gracht

.... Handteekening

....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur 30 Januari 1906. N°. 5.

Kamála, door M. G. — Een werk over Java, P. Gonnaud: La colonisation hollandaise á Java, etc., door Mr. Ph. Kleintjes. — Katoencultuur, door Mr. J. F. Dijkstra. — Het achtste koffiecongres te Soerabaja. — Suikerproductie in Midden Java. — Watersnood in Midden-Java, door Mr. J. H. Abendanon. — Uit consulaire Verslagen. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Weekblad voor Indië. 2°. Jaargang. N°. 35.

Kerstgedachten, door M. van Geuns, — Spoorreis van Maos naar Batavia, vluchtige impressies, door J. E. Jasper (met foto's) — De kermesse d'été te Medan, door E. van Ghert (met foto's) — Kerststemming, Indische schets, door J. E. Jasper. Enz.

Geneeskundig Tijdschrift 1905. N°. 6.

Een geval van subcorticale motorische aphasie door malaria tropica, door J. A. M. J. Jennissen. Eenige gegevens betreffende den toestand van het gebit onzer soldaten, door Haga. — Eenige statistieke en andere gegevens ontleend aan de civiel geneeskundige jaarverslagen en aan de rapporten omtrent besmettelijke ziekten van de Buitenbezittingen over het jaar 1904. — Overzicht van de plaatsen op Java en Madoera, waar artesische putten aanwezig zijn. — Rapport over den geneeskundigen dienst in de residentie Sumatra's Oostkust over 1904, door Dr. R. Römer. — Verslag der ophthalmologische kliniek en polikliniek te Ngawi over 1904, door P. Wijn — Een geval van Ainhum, door C. Pino. — Het ulcus phagedaenicum, door Dr. A. J. Salm. — Over kleuring van malaria-parasieten, door G. W. Kiewiet de Jonge.

ADVERTENTIEN.